

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT
A GRAFIKAI IPAR-
ÁGAK SZÁMÁRA.

SZERKESZTI:
TANAY JÓZSEF
FŐMUNKATÁRS:
NOVÁK LÁSZLÓ

Könyvnyomdák Budapesten.

I. kerület.

Ádám Herman
Krisztina-körút 77.
M. kir. Államnyomda
Nándor-tér 1.
M. kir. tud. Egyetemi ny.
Iskola-tér 3.

II. kerület (Viziváros).

Bagó M. és Fia
Ponty-utca 4.
Goldberger Ignác
Fő-utca 23.
Helsler Jaroslav
Várkert-rakpart 1.
Müller K. (Münster K.)
Albrecht-út 3-5.

III. kerület (Ó-Buda).

Bartalits Imre
Remete-hegy.
Bichler Ignác
Kiskorona-utca 15.
Wimmer Márton
Serfőző-utca 10.

IV. kerület (Belváros).

Barcza József
Váci-utca 66.
Buchmann Ferenc
Koronaherceg-utca 8.
Franklin-Társulat magy.
Irod. Int. és könyvny.
Egyetem-utca 4. és
Vármegye-utca 11-13.
Jozsler Gyula
Aranykéz-utca 1.
Langer Ede és Fia
Zsibáros-utca 1.
M. kir. posta- és táv. ny.
Főposta-épület.
Mercur kö- és könyvny.
Királyi Pál-utca 9.
Nagy Sándor
Papnövelde-utca 8.
Id. Poldini Ede és Társa
Irányi-utca 1.
Quittner József
Károly-körút, központi
városház.
Róth József
Ujvilág-utca 6.
Süsz Dávid
Fővám-tér 5.
Székesfővárosi házi ny.
Központi városház.
Várnai Fülöp
Régi posta-utca 3.
Vaszhiljevits Péter
Molnar-utca 5.
Victoria-nyomda
Váci-utca 37.
Wodianer F. és Fiai
Sarkantyús-utca 3.

V. kerület (Lipótváros).

Bendiner A.
Arany János-utca 18.
Bichler J.
Kiskorona-u. 15.
Budapesti h. 6. v. nyomd.
Lipót-körút 22.
Czettel és Deutseh
Bálvány-utca 12.
Engel S. Zsigmond
Kálmán-utca 1.
Farkas Testvérek
Nádor-utca 19.
Hamburger és Birkholz
Csáky-utca 13.
Hungária-könyvnyomda
Váci-körút 34.
Kállai Ármin
Bálvány-utca 18.
Kálmán M. és Társa
Vadász-utca 32.
Kanitz C. és Fiai
Vadász-utca 26.
Károlyi György
Akadémia-u. 20.
Ifj. Kellner Ernő
Csáky-utca 9.
Kertész József
Nádor-utca 28.
Kollmann Fülöp
Arany János-utca 34.
Krausz Lajos
Váci-körút 20.
Krausz S. és társa
Báthory-utca 16.
Légrády Testvérek
Váci-körút 78.
Lengyel Lipót
Vadász-utca 35/a.
Lőw Ede
Váci-körút 80.
Magyar Hirlap nyomd.
Honvéd-utca 10.
Magyar Sajjtó könyvny.
Nádor-utca 74.
Márkus Samu
Báthory-utca 20.
M. k. postatakarékp. ny.
Hold-utca 4.
Munk és Balog
Árpád-utca 12.
Pallas irod. és nyomd. r.-t.
Kálmán-utca 2.
Pesti Könyvnyomda-
Részvénytársaság
Hold-utca 7.
Pesti Lloyd-társulat ny.
Dorottya-utca 14.
Pollák Elkán
Nagykorona-utca 21.
Schlesinger Vilmos
Honvéd-utca 2.
Thália-nyomda
Pannonia-utca 6.

VI. ker. (Terézváros).

Adler Mór
Laudon-utca 6.
Andal Gyula
Szondy-utca 11.

Bendner Győző
Gyár-utca 42.
Berkovits János
Teréz-körút 40-42.
Birauc és Társa
Amazon-utca 6-8.
Brett testvérek
Szondy-utca.
Breuer Mihály
Lovag-utca 2.
Bróza Ottó
Váci-körút 17.
Bruck és Társa
Nagymező-utca 5.
Budapesti Ujságy.
Szondy-utca 10.
Eberle József és Társa
Podmaniczky-utca 43.
Európa, irod. és ny. r.-t.
Ó-utca 12.
Express-nyomda
Váci-körút 39.
Fővárosi nyomda stb. r.-t.
Podmaniczky-utca 39.
Fried és Krakauer
Lázár-utca 15.
Fuchs Samu
Teréz-körút 43.
Gergely Miksa
Lázár-utca 2.
"Globus"
Aradi-utca 8.
Glücksellig M.
Hunyady-tér 7.
Goldschmidt Testv.
Révay-utca 1.
Gutenberg-nyomda
Király-utca 10.
Herrman Ignác
Szerecsen-utca 20.
Hornyánszky Viktor
cs. és kir. udv. könyvny.
Aradi-utca 14.
Kápolnai Adolf
Oyár-utca 23.
Kaufmann, Wollitz és tsa
Vörösmarty-utca 52.
Korvin Testvérek
Révay-utca 14.
Kunósy Vilmos és Fia
Teréz-körút 38.
Löbl Dávid és Fia
Nagymező-utca 26.
M. á. v. menetjegy-ny.
Csengery-utca 33.
Minerva ny. (tul. Oansl Zs.)
Szerecsen-utca 7/9.
Muskát Miksa
Szondy-utca 4.
Orsz. közp. közs. ny. r.-t.
Váci-körút 61.
Pollacsek Mór
Podmaniczky-utca.
Posner K. Lajos és Fia
Csengery-utca 31.
Radó Izor
Szerecsen-utca 13.
Radó Vilmos
Ó-utca 2.
Rigler József Ede r.-t.
Rózsa-utca 55.

Rózsa Iz.
Podmaniczky-utca.
Schmelcz Izidor
Izabella-utca 70.
Schmidl Sándor
Uj-utca 6.
Schwartz Testvérek
Podmaniczky-utca 35.
Singer Lipót
Ó-utca 15.
Székely Viktor
Ó-utca 15.
Wellesz Béla
Uj-utca 37.

VII. (Erzsébetváros).

Árpád kö- és könyvny.
Valero-utca 9.
Athenaeum Ir. ny. r.-t.
Kerepesi-út 54.
Bárd Jakab
Almásy-utca 5.
Blró Albert
Klauzál-utca 35.
Elek Lipót
Kertész-utca 20.
Erzsébetvárosi könyvny.
Dohány-utca 29.
Fichner Á. és fia
Csömöri-út 13.
Galitzenstein H.
Kertész-utca 25.
Garai Mór
Károly-körút 3.
Gelléri és Székely
Kerepesi-út 34.
Gross és Grünhut
Jósika-utca.
Grünwald Ödön
Wesselényi-utca 4.
Hedvig Imre
Wesselényi-utca 9.
Hedvig S.
Dohány-utca 12.
Kellner Gerson
Csányi-utca 13.
Löbl Mór
Király-utca 27.
Löblovitz Zsigmond
Csömöri-út 78.
Lusztig Mór
Kertész-utca 37.
Markovits és Garai
Rombach-utca 10.
Mermelstein Fülöp
Wesselényi-utca 11.
Nagel István
Vörösmarty-utca 14.
Neuwald Illés
Dohány-utca 44.
Pannonia-nyomda
Rombach-utca 8.
Propper Leó
Erzsébet-körút 35.
Reform-nyomda
(Weisz Á.)
Rombach-utca 5.
Reich Ármin
Dohány-utca 84.
Roth Mór és Társa
Kertész-utca 23.
Spatz Henrik
Dob-utca 55.
Stern Péter
Kazinczy-utca 35.
Világosság
Dohány-u.- és Nyár-utca
sarkán.

Vérsi Gerzson
Wesselényi-utca 27.
Wiesinger József
Wesselényi-utca 30.
Zelsler M.
István-tér 17.

VIII. ker. (Józsefváros).

Anglo-nyomda
Baross-utca 47.
Budapesti Hirlap nyomd.
Röck-Szilárd-utca 4.
A Nap ujs.-váll. nyomd.
Röck-Szilárd-utca 9.
Corvina-nyomda
Baross-utca 4.
Özv. Fried Ignác
József-utca 24.
Fritz Ármin
Nap-utca 13.
Heil I. Ede
Luther-utca 4.
Klein Vilmos
Kerepesi-út 73.
Kohn Simon
József-körút 10.
Kossuth Lajos-nyomda
Tisza Kálmán-tér 6.
Könyvnyomdászok Szak-
köre tanfolyamának
kísérleti nyomdája
Tavaszmező-utca 15.
Molnárak Lapja nyomd.
Nap-utca 19.
Műszaki nyomda
Conti-utca 38.
Otthon-nyomda
Mária-utca 42.
Révai és Salamon
Üllői-út 18.
Rózsa Kálmán és Neje
Szentkirályi-utca 30.
Spitzer Márk
Békkocsis- és Német-utca
sarkán.
Stephanum ny.
Szentkirályi-utca 28a.
Szent László-nyomda
Röck Szilárd-utca 28.
Nemzetközi könyvny.
Kőfaragó-utca 10.
Uránia-nyomda
Mária-utca 11.
Weissenberg Ármin
József-körút 16.

IX. ker. (Ferencváros).

Engelmann Mór
Vamház-körút 15.
Harsány Emil
Lónyay-utca 7.
Mezei és Panker
Soroksári-utca 4.
Műszaki Ir. és ny. r. t.
Soroksári-utca 5.
Pátia-nyomda r.-t.
Üllői-út 25.

X. kerület (Kőbánya).

Első kőbányai könyvny.
Jászberényi-út 1.
Merendliák Károly
Liget-tér 4.

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ-
HIVATAL

Budapest V, Hold-utca 7

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁR

Egész évre 4 kor., fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 40 fillér

Magyar Nyomdászok Évkönyve.

Szakkörünk Évkönyvének 1906-ra szóló, huszonegyedik kötete november hó második felében napvilágot látott. Hogy micsoda hatás kelt a nyomán: azt olvasóink jobban tudják, mint mi, mert mi bizony közvetlenül érdekelt felek vagyunk a dologban, s így talán elfogultak is volnánk egy kicsit. Annyi bizonyos, hogy az Évkönyv teljes példányszáma a megjelenést követő első két hét alatt tisztára elkelt, s ma már a seregestül érkező megrendeléseknek a legjobb akaratunk mellett sem tudunk eleget tenni.

De archivális értékünkél fogva, s mert Szakkörünk diadalát zengik: közlünk itten egynéhány olyan nyilatkozatot, amelyet bizonyára méltó érdeklődéssel fog olvasni minden olyan könyvnyomtató szakértésünk, akinek a szakfejlesztés eszménye a szívéhez van nőve, s aki a nyomdász-általánosság diadalai iránt sem közömbös.

Vezető orgánunk, a *Typographia* folyó esztendei 48. számában egyebek között a következőket írta: „Novák László szakértésünk szerkesztésében most jelent meg a Szakkör e kiadványának huszonegyedik, 1906-ra szóló kötete, s méltó felhívást keltett országszerte. Nem hogy a magyar, de még a hatalmas német meg angol irodalomban sem találunk olyan szakmunkát, amely ily olcsó pénzért (2 koronáért) a hasznos szócikkeknek és pompás műmellékleteknek ekkora tömegét nyújtana olvasóinak. A munka megjelenése a Könyvnyomdászok Szakkörének, de közvetve az egész nyomdászszervezetnek is fényes diadala. Meggyőző példát ad arról, hogy micsoda intellektuális erő lakozik a magyar nyomdai munkásokban. Hogy miért mondjuk az Évkönyv megjelenését szervezetünk diadalának: logikus magyarázatát adhatjuk. A Szakkör segédi sorban levő tagjainak — egy újabb határozzat értelmében — anyaegyesületi és szakegyesületi tagoknak kell lenniök; szervezetlen munkás hiába jelentkezik fölvetelre: szóba sem állnak véle. Már pedig a Szakkör 650 főnyi taglétszámának kilenc tizedrésze segédi sorban van, s így kifogástalan szakértésünknek kell lennie. Ezért tulajdonítjuk a

Szakkör e diadalát egyszersmind az egész nyomdászszervezet diadalának is. — A kis quart-alakú, díszesen kötött Évkönyv tartalma valóban bámulatosan gazdag. Naptári rész, posta-szabályok stb. ugyan hiányzanak belőle, mert a szerkesztő — igen okosan — úgy gondolkozott, hogy mindez, valamint az egyesületi és szervezetünknek Lerner Dezső dolgok megvannak Szakegyletünknek Lerner Dezső szaktárstól szerkesztett, úgyszólván hivatalos jellegű Nyomdász-Évkönyv és Uti Kalauzában. A pleonazmus-számba menő ismétlést elkerülendő, egyes-egyedül szócikkekkel tömte tele a Magyar Nyomdászok Évkönyve tizenegy ívét. De e cikkeket aztán kitünően válogatta meg.“

A nagyhirű esztetikusunk, Lyka Károly által szerkesztett *Művészet* így nyilatkozott az Évkönyvről: „Meggazdagodott kiadásban fekszik előttünk az Évkönyv. Tükre annak, hogy hova fejlődött hazai nyomdászatunk és sok tekintetben program is. Mert az a sok szakszerű cikk, amely hazai tipográfiainkkal e lapokon foglalkozik, nemcsak a gondos szakember szorgalmasan gyűjtött tapasztalatait tartalmazza, hanem utakra, irányra is mutat, amelyen még erősebb, még alaposabb haladás várható. Minket ezen a helyen nem foglalkoztatva a mechanikai eljárásokat stb. tárgyaló fejtegetések, ezek kívül esnek körünkön. De konstatálhatjuk, hogy ezeken az elkerülhetetlenül szükséges és hasznos értekezéseken kívül egész sereg olyan és kisebb-nagyobb tanulmányt is találtunk a kötetben, amelyekből látjuk, hogy nyomdászatunk művészi elveken, művészi megismeréseken épül fel s ezen az úton akar haladni. S ez a helyes. A nyomdászat művészi íz nélkül mechanikus robot, kelletlen munka, kenyerért való verejtékezés. De hirtelenül széppé és nagyvá válik, emberséges örömmé, mihelyt e munka a szedőt, a gépmestert magát önállóan foglalkoztatja, mihelyt a feje, az esze, a szíve, az izlése, szóval az egyénisége is foglalkozást kap. Világosan kiolvassuk az Évkönyv legtöbb cikkéből ezt az egészséges tendenciát. Csaknem minden cikknek az a célja, hogy függetlenítse a nyomdászt elkoptatott

és művészetlen sablonoktól, a maga talpára állítsa s módot adjon neki művészetének fejlesztésére. Súlyt kell helyeznünk ép erre az utóbbi szempontra, mert mily unalmas sivataggá válnának nyomtatványaink, ha ez az önállóság hiányzanék a nyomdászból, ha valamennyi egy kommandóra végezné munkáját, akár régi, akár modern recipék szerint. Az Évkönyv szerzői ép azt igyekeznek cikkeikkel elérni, hogy minden nyomdász a maga módjára fejlődhessek. Örömmel nézzük a hazai tipográfiának ezt a kibontakozását. Külön dicséret illeti a könyv szép kiállítását is.“

A Magyar Iparművészeti Társaság hatalmas és minden tekintetben döntő szavú folyóiratában, a *Magyar Iparművészet*-ben ezt olvastuk: „A magyar nyomdászok előtt igazán meg kell emelni a kalapot. Az a kitartás, amivel mesterségüknek magasabb színvonalra való emelésére s az alapos szakoktatás általánosítására törekednek, példaképül szolgálhat. Az 1906-iki Évkönyv is a leglelkesebb agitációt fejt ki ez irányban. Meggyőzően hirdeti cikkeiben a tanítást, hogy a könyvnyomtató ipar egyszeriben végtelenné lesz, ha megvan művelőiben a kellő művészeti és technikai tudás. Külön ki kell emelnünk a mellékletek, fejlécek, kezdőbetűk gazdagságát, legfőképpen pedig a szerény szerkesztő és még szerényebb Mitterszky József érdemeit. Az utóbbi rajzolta a kiadvány összes díszeit, melyek közt a boríték, a béléspapír s néhány fejléc figyelmet érdemlő alkotás.“

A *Deutscher Buch- und Steindrucker*, ez a hatalmas német folyóirat a következőképpen nyilatkozott Évkönyvünkről: „A grafikus művészetek magyar nyelvű almanachja pompás alakban fekszik most előttünk. Sajnos, Árpád fiainak magánhangzóiban gazdag nyelvéből alig értünk valamit, s így a szövegbeli tartalom méltánylására nem is terjeszkedhetünk ki. A könyvnek rendkívül gondos és a legkiválóbb szépérzéktől dirigált kiállításából azonban bátran következtethetünk arra, hogy a magyar szakember a szövegrésszel csakúgy meg lesz elégedve, mint aminő gyönyörűséggel legelteti szemét a külső kiállításon a nem magyar szakember. A most már többféle kulturnyelven megjelenő évkönyvek közt úgy látszik a magyaroké az, amely a tulajdonképpeni szedéssel a legtöbbet foglalkozik: a szedésmellékletek száma a túlnyomó benne, a nyomási mellékleteké már kissé korlátozott. De ez nem baj. Mert a pompás hatású színyomatoknak úgyis csak kevés a tanító hatásuk, ha előállításuk módját az ember nem ismeri. Annál tanulságosabbak azonban az olyan értekezések, mint aminő például Löwy Salamonnak a levélfejekről írott dolgozata, amelyhez egyebek között számos jóhírű német betűöntőde is odakölcsonözte a maga eredeti levélfejét. A könyvnyomtatás története is — különösen a magyar-

országié — bőven van méltatva magyar szaktársaink Évkönyvében. Vannak még ebben cikkek a kézővő készülékekről és nyomdai segédgépekről, az amatőr fotografálásról, a magyar ex-librisekről, — röviden szólva: a magyarok Évkönyve mindenütt érdekes, ahol csak ránézünk. Szerkesztője — aki különben nekünk is munkatársunk — és nyomtatója, Hornyánszky Viktor udvari nyomdája: olyan művet alkottak az Évkönyvvel, amely egyrészt maradandó értékű, másrészt pedig igaz becsületére válik a magyar könyvnyomtatásnak.“

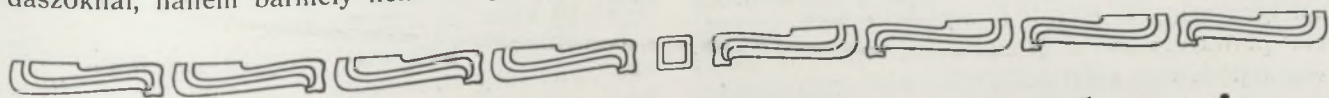
A bécsi grafikai főiskola európai hírű professzora, Unger tanár is azt mondta egyik tanítványához, Szabó Róbert szaktársunkhoz intézett levelében, hogy az Évkönyv gazdag kiállítása csodálattal töltötte el, s hogy teljes elismerését kell kifejeznie a magyar könyvnyomtatók e bravúros erő kifejtéséért.

Kaptunk egy sereg magánlevelet is, amelyek egyértelműleg páratlan szakmunkának minősítették az Évkönyvet. Közülök csak egyetlen egyet ragadunk ki, ezt is azért, mert idegenből jött, s nem csupán a távol országokat járó magyar nyomdász megilletődését festi az eredmény váratlan volta fölött, hanem bizonyos értelemben a külföldi könyvnyomtatók meglepődését is azon. E levelet *Propper Leo* szaktársunk írta Nürnbergből és így hangzik:

„Egy könyv fekszik előttem, mondhatnám egy díszmű, mely ritka eredménye és egyúttal sikere a magyarországi és első sorban a budapesti nyomdászoknak. Az eddig megjelent Évkönyvek fokozatos haladásról tesznek tanúságot, de az 1906-iki Évkönyv kiállításával minden tekintetben felülmúlja ezeket. Már régi dolog az, hogy az Évkönyv előállítóinak és szerkesztőinek ennek megjelenésekor bizonyos kritikával kell számolniok, de én részemről örömmel jelenthetem ki, hogy e műhöz nem férhet kritika, mert a közreműködő szaktársak oly munkát végeztek, mely csak dicséretükre válhat. Tulajdonképpen miért is kritizáljunk, hisz ez a könyv minden tekintetben ideális nyomdászati termék. Elejétől végéig egy eszmétől, egy gondolattól van áthatva. A magyar stílus exponálása. Ezzel vivta ki magának e könyv a legszebb sikert, mert szinte úgy látszik, mintha e könyv úttörőül szolgálna a modern magyar könyvek sorozatában. Mert ime akadtak mesterszedőink között immár olyanok, akik teljesen tisztában vannak a modern könyv dekorálásával; ennek köszönhető, hogy e mű teljesen egységes képet mutat. Markáns magyar fejlécei, iniciáléi s díszítményei igazán stílszerű munkát jelentenek, s egyúttal fényes tanúságot tesznek e modern irányú magyar díszítő motívumok életképességéről. — Az Évkönyv díszítésén kívül mindenesetre legfontosabbak a különböző eredeti ismertető cikkek, melyek szintén a mesterszedőink sokoldalú kvalifikációját igazolják. Kár, hogy kevés német kollegánk van, kik a cikkek tartalmát meg-

értik, mely cikkek a magyar nyomdászat óriási haladásáról tesznek tanúságot, de ennek dacára az Évkönyv úgy külső köntösével, mint belső kiállításával méltó feltűnést kelt nemcsak a német nyomdászoknál, hanem bármely nemzet nyomdászainál.

Mert tagadhatatlan, hogy a magyar nyomdászat mérőföldes lépésekkel halad a külföld nyomdászata mellett, de hogy már ily nagyon közel állunk a célhoz, azt csak a legutóbb megjelent Évkönyv igazolja.

A Könyvnyomdászok Szakköre szaktanfolyamai.

A szaktanfolyamok második ciklusa november hó 13-án kezdődött, s december hó 17-én fejeződött be. Minden egyes tanfolyamra öt előadási nap esett, kivéve a Löwy Salamon szaktársunk vezette tipográfiai vázlatkészítési kurzust, amely mindegyik hétnek két-két napjára, összesen tehát tíz előadási napra terjedt ki.

A II. ciklus az első ciklus 12 tanfolyamával szemben — a mozgalmas időkre meg a karácsonyi munkálkodásra való tekintettel — csak 10-ből állott. E tíz tanfolyamnak összesen 129 hallgatója volt. Az egyéni létszám éppen 70. Az I. cikluson a hallgatók száma 176, az egyéni létszám 72 volt; tehát a tanfolyamok számának 12-ről 10-re való leszámítása mellett is mindössze 2 hallgatót veszítettünk.

Bár az eredmény kielégítő, sőt várakozáson fölüli: nem hallgathatjuk el azt az észleletünket, hogy a novemberi és decemberi nyomdászmozgalmak s a túlórázások némi zavaró hatással voltak a szaktanfolyamok menetére nézve is. E hatás főképpen egyes hallgatók sűrű mulasztásaiban nyilvánkozott meg. Reméljük azonban, hogy januárra — amikor a karácsonyi szünet után újra hozzálátunk majd a munkához — a túlórázással a legtöbb nyomdaüzemben alább hagynak, s így a szakkulturát az eddiginél is szélesebb alapon és teljesen zavartalanul szolgálhatjuk.

Név szerint felsorolva, szaktanfolyamaink II. ciklusán a következő szaktársaink vettek részt:

I. *Tipográfiai vázlatkészítés.* Előadó: *Mitterszky József.* Hallgatók: Andor László, Czapkó Gyula, Czeiszing József, Enyedy János, Kovács Gyula, Lusztig Ferenc, Mischitz Elemér, Naschitz Mór, Sonnenschein Miksa; összesen 9.

II. *Alapnyomati lemezek vésése.* Előadó: *Kún Kornél.* Hallgatók: Baka Márton, Busay Balázs, Fischer J. Károly, Heller J. Kálmán, Jakus Ignác, Kántor Vilmos, Kaufmann Dezső, Klein Ármin, Koczfál József, Kollár József, Kovács G. György, Krausz Jenő, Láng Leó, Lattera Nándor, Lenkei Alajos, Löbl Izsó, Nánássy Jenő, Neuwirth Sámuel, Pelczner Gábor, Plesch Vilmos, Rosenberger Ignác, Schäffer Lajos, Steinherz Miklós, Széchenyi József, Thinschmidt Ede, Ungar Gábor, Vészi Gerzson; összesen 27.

III. *Tipográfiai vázlatkészítés.* Előadó: *Löwy Salamon.* Hallgatók: Burgheim Károly, Busay Balázs, Fried József I., Fried Salamon, Hermann Károly, Jakus Ignác, Müller Sándor, Schornstein Jakab, Simon József; összesen 9.

IV. *Mértan.* Előadó: *Mitterszky József.* Hallgatók: Alleram Antal, Andor László, Czeiszing József, Enyedy János, Jakus Ignác, Kaufmann Dezső, Koczfál József, Kollár József, Kovács Gyula, Lenkei Alajos, Neuwirth Sámuel, Plesch Vilmos, Rosenberger Ignác, Széchenyi József; összesen 14.

V. *Festékkeverés és színes nyomtatás.* Előadó: *Bauer Henrik.* Hallgatók: Fáber Rezső, Gay Géza, Gerbán József, Horváth Lajos, Lierer Vilmos, Markovits Kálmán, Martin Sándor, Schärf János, Thinschmidt Ede; összesen 9.

VI. *Könyvnyomdai munkák árkiszámítása.* Előadó: *Augenfeld Miksa.* Hallgatók: Baka Márton, Batta Lajos, Blumenstock Leó, Braun Elemér, Burgheim Károly, Deutsch Dávid, Drach Vilmos, Eliás Sámuel, Fülöp Endre, Kaufmann Dezső, Koczfál József, Kollár József, Kovács G. György, Kovács Gyula, Kozel János, László Károly, Laufer Salamon, Lenkei Alajos, Marjánovits István, Nánássy Jenő, Plesch Vilmos, Rasofszky Andor, Rosenberger Ignác, Stefáni József, Steiner Ármin, Széchenyi József, Tálasi Miklós; összesen 27.

VII. *Gyakorlati mesterszedés.* Előadó: *Spitz Adolf.* Hallgatók: Fischer J. Károly, Heller J. Kálmán, Kántor Vilmos, Klein Ármin, Krausz Jenő, Magyara Elemér, Marjánovits István, Sonnenschein Miksa, Thinschmidt Ede; összesen 9.

VIII. *Táblázatszedés.* Előadó: *Stalla Márton.* Hallgatók: Batta Lajos, Baumgarten Fülöp, Czapkó Gyula, Fischer J. Károly, Fried Salamon, Fülöp Endre, Koczfál József, Krausz Jenő, Pelczner Gábor, Tálasi Miklós; összesen 10.

IX. *Gépszerkezettan.* Előadó: *Janovszky János.* Hallgatók: Batta Lajos, Fáber Rezső, Horváth Lajos, Kaufmann Dezső, Lierer Vilmos, Markovits Kálmán, Martin Sándor, Szabó Róbert; összesen 8.

X. *Stereotípiá.* Előadó: *Hoffmann Antal.* Hallgatók: Eliás Sámuel, Horváth Lajos, Klein Ármin, Laufer Salamon, Löbl Izsó, Markovits Kálmán, Rosenberger Ignác; összesen 7.

Löwy Salamon szaktársunk kiállítása.

(Folytatás.)

Sorok dolgában tehát a komoly megfontolás és ügyes, logikus csoportosítás jellemzi Löwy Salamon munkáit. Nem erőlteti a hatást, egyszerű eszközökkel igyekszik azt elérni. Pompás dekoratív érzékével párhuzamosan a grammatikai érzéke is jól ki van fejlődve, s ezért sohasem látunk tőle logikátlan szövegcsoportosítást. Nézzük csak az Évkönyv levélfejes mellékleteit. Hiszen ezek javarésze az ő munkája.

Az Első Magyar Betűöntöde Részvénytársaság levélfejen például milyen egyszerű és mégis milyen tetszetős a szövegelhelyezés és a térelosztás. Látszik rajta a logikus munkafolyamat, az tudniillik, hogy Löwy szaktársunk elsőbben is a sorokat szedte le, s csak azután kezdett foglalkozni a keret megválasztásának az eszméjével. S lehet-e komoly kifogás e munka ellen?

Fischer és Mika levélfejenél már kétségekívül eleve számot vetett a kerettel is. De megvolt rá az oka. Adva volt ez a betűfaj meg ez a keretfigura. S íme ő a szöveg okozta minden nehézség mellett is igen jó nyomtatványt teremtett elő ezek segédelmével.

De az évkönyvbeli többi levélfejen is kitűnően tanulmányozhatjuk jeles szaktársunk soralakítási stílusát. Megtudjuk belőlük, hogy mindössze egyetlen szabályt ismer: a széppel párosult praktikuságát. S legyen bármicsoda betűvel, bárminő díszszel dolga: elfogadhatót tud alkotni, mert ott van az ő minden diszharmoniót kiegyenlítő hatalmas segítő eszköze: a színezés törvényeinek ismerete.

Most egy olyan fejezethez jutottunk, amellyel nem árt egy kissé bővebben is foglalkoznunk.

Nemcsak a festőművészetben, hanem a grafikus művészetekben is mind elementárisabban domborodik ki újabban a színek szerepe. Ha a nagy festőművészek között voltak olyan kiváló emberek (mint például Makart is), akik kizárólag a színfoltok harmonikus elhelyezésére építették az elérendő hatást, úgy a modern grafikus művészetekben is mind sűrűbben és határozottabban látjuk az e hatás felé való törekvést. Csak a színes metszeteknek Térey Gábor által rendezett kiállítására kell utalnunk, s olvasóink egyszeriben megértenek bennünket. Sőt még sokkal közelebb: a színes modern plakátok nagy tömegében is akárhány olyan mesteri munkát találunk, amelynél az egész hatás a színfoltok ügyes összekomponálására van alapítva.

Tehát a mesterszedés közvetlen szomszédságában, a plakátfestés művészetében már szerte dívik a színfoltok kultusza. Nem lehetne ezt véletlenül a mi félig-meddig már iparművészet számba menő mesterségünkbe is átültetni?

Fogas kérdés, de itt-ott — különösen Löwy Salamon szaktársunk munkáin — már meglátszik bizonyos ebbe az irányba való törekvés.

A nyomdász papirossal dolgozik. A papirosnak van színe meg strukturája. A struktúra is bizonyos fokig szint, illetőleg fényt vagy homályt képvisel. Tessék ezt a két tulajdonságot minden, de minden munkánál figyelembe venni, a szedés kiinduló bázisául választani: s a magyar mesterszedés egyszerre óriási ugrással közeledik a művészet felé.

A már természetszerűleg megadott színen — a papirosán — helyezzük el aztán a színfoltokat: a betűt, a díszet, az esetleges alapnyomatot. Hogy hogyan, micsoda arányokban: az már izlésünk dolga.

Nyomdász-embernek tele van a szája a színharmonióval. Minduntalan halljuk, hogy ez meg amaz a szín nem harmoniálhat egymással. Elavult hazugság! Nincs két olyan szín, amely kellő arányokban és kellő elhelyezéssel ne lehetne kellemetes összehatású, s ne emelhetné egymást. Csak érteni kell az alkalmazásuk módját.

A nyomtatványok színezése dolgában csak egyetlen nehézség merülhet föl a könyvnyomtatásban. Ez az, hogy pasztózan a könyvnyomtató nem helyezheti egymás mellé vagy egymás fölé a színeket. Nem járhat el úgy, mint a festő vagy bizonyos határok közt akár a rézmetsző is, hogy amikor a festék színének tökéletes erejében való visszaadásáról van szó: milliméternyi vastagságban is fölkenheti a festéket. A nyomdász egyetlen mikroszkópikus vékonyságú festékréteg használatához van kötve, mert ugyanannak a festéknek az előző rétegek megszáradása után való többszörös fölhorodása drága multság. Tapasztalhatjuk ezt a sötétebb színű borítékpapirosokra való nyomtatásnál, amikor a többszörös egymás fölébe való nyomtatásról — éppen a költségessége miatt — ritkán lehet szó.

A most említett bibi tehát azt diktálja, hogy a lehető legteljesebb mértékben használjuk ki mindenkoron a papiros színhatását, de a papiros megválasztásakor egy pillanatra se tévesszük szem elől azt, hogy csak nagyon-nagyon vékony festékréteggel operálhatunk rajta. Ha ezzel az elemi, de azért rendkívül fontos dologgal tisztában vagyunk: megadtuk az alapját a munkánk stílszerűségének, amennyiben a nyomtatáskor számba jövő két fő anyagot: a festéket és a papirost már bizonyos harmónióba hoztuk egymással.

Miért mondjuk el most mindezt? Azért, mert Löwy Salamon munkálatairól — különösen a vázlatairól — már egész biztossággal konstatálhatjuk, hogy érti, a maga teljességében átérzi e szavak igaz

voltát, s esztendők óta tudatosan alkalmazkodik is ez elvez. Aztán meg ha valahol, úgy önála egész határozottan látjuk már a folthatásra való folytonos törekvést. Nagy foltokkal, hogy ne mondjuk széles színkezeléssel dolgozik, s ezzel éri el azt, hogy nyomtatványai — bár jobbára pusztán betűöntői anyagot használ föl hozzájuk — a maguk nemében teljesen eredetiek.

A sablonos, ezerfelé elterjedt betűöntői anyaggal szépet és a mellett eredetit alkotni: ez volt mesterszedőinknek mindenkoron a legfő célja. A betűöntői ornamentum — bár jelentékeny részben jóhírű művész-emberek csinálták — egyes darabjait tekintve végtelenül sablonos; ha pedig összeszedjük: nem mindenkor ad egységes képet. De mégis használnunk kell. mert tömérdek változatban alkalmazható, gyors munkára képesíti a szedőt, s ezért kifizetődik. Már pedig — akárki mit beszél — ez manapság a mesterszedői munkálkodás kriterionja. Hogy helyes-e ez így, vagy sem: annak a vitatása már más fejezetbe tartozik. De mert a körülmények kényszerítő hatalmával szemben mit sem tehetünk, s a betűöntői ornamentumok általános használatának mellőzéséről egyelőre szó sem lehet: meg kell alkudnunk a helyzettel, s utat-módot keresnünk, amely lehetővé tegye, hogy a sablonos darabokból fölépített mesterszedői munka a maga egészében mégis csak eredeti, sőt művészi lehessen.

De ezt csak a papirosnak, a festéknek, a nyomtatás mineműségének a tervezésnél való mindenkori szoros kombinációba vételével érhetjük el.

A papiros ne hazudja magát bőrnek, vászonnak avagy csiszolt elefántcsontnak, legyen meg a maga természetes strukturája. Festék dolgában ne riadjunk vissza az erőteljesebb színek használatától, hiszen a könyvnyomtatást magát az erőteljes, férfias hatás jellemzi a grafikai művészetek többi ágával szemben. Szóval: törekedjünk arra, hogy munkáink maguk is őszintén vallják a tipográfiát szülőanyjuknak.

Ez a törekvés ma Löwy szaktársunk személyében úgyszólván testet öltött. Esztendők óta következetesen ebben az irányban dolgozik. S hogy fáradtságát siker koronázta, hogy munkái nemcsak szépek, hanem stilszerűek is egyszerismind: mindenki bőven tapasztalhatta a Szakkör legutóbbi kiállításán. Egyik szép tervezetét harmadrésnyi kicsinyítésben a szemközti hasábon mutatjuk be.

A szép betűnek, szép sornak a kultusza, az anyag meg a nyomtatás technikájának tökéletes megértése, a színhatások pompás alkalmazása és a folytonos tanulás az, amelyek Löwy szaktársunkat mesterszedőink legjobbjai közé emelték, s amelyek őt arra képesítik, hogy tudásával és fölfogásának eredetiségével úgyszólván iskolát teremtsen a magyar könyvnyomtatásban.

BATTYU SZIGET:

Üdülő- és mulatóhely
Promontornál
Kényelmes hajóközlekedés!
Szálloda. Vendéglő.

A szedőgépés munka.

A Monotype-ről.

Köztudomású dolog, hogy a Monotype két önálló gépből áll: az egyik az írógéphez hasonló kéziratcsináló illetőleg lyukasztó gép, a másik pedig az öntőkészülék, amely a lyukasztott kézirattekercs nyomán — majdnem automatikusan — megönti s egymás mellé sorozza az egyes betűket. Erről, valamint szerkezetének egyéb jellemző részéről különben szakirodalmunkban már többször is esett szó, s ezért most nem is szólunk rólok.

Jóllehet már több mint két esztendeje dolgoznak Budapesten Monotype-gépek: a velők elért üzleti eredményekről mindedig semmit sem tudunk. Ama nagy nyomdának a vezetősége legalább, amely Magyarországon — s egyszersmind jóformán az egész európai kontinensen — elsőnek alkalmazta a Monotype-et, mélységesen hallgat ez irányú tapasztalatairól, s olyan titkolódzással zárja el gép-szedő-osztályát a nem benfentes szakemberek elől, hogy az osztrák-magyar bank bécsi bankjegynyomdája sem tehetné különben.

Ezért amikor a Monotype jövedelmezőségéről van szó: vagy pusztán az elárúsító prospektusaira kell támaszkodnunk, amelyeket utóvégre éppenséggel nem lehet elfogulatlanoknak állítani, vagy pedig a hébe-korban kiszivárgó s java részben megbízhatatlan hírek, avagy a külföldi szakirodalom után igazodnunk.

A kérdés boncolgatásakor a külföldi szakirodalomra sem lehet valami sokat adni. Még a nagy német szakfolyóiratokban is ritkaság a gépekről irt olyan cikk, amelynek írója ment lett volna minden befolyásolástól. Legtöbbnyire az illető gépnek a gyártója vagy föltalálója rejtőzködik a „szakiró“ háta mögött, s ez az oka, hogy eddigelé még alig olvastunk tárgyilagos és igazságnak teljesen megfelelő gép-ismertetést. Ha valami gépet ismertetnek, azt rendszerint „korszak-alkotó“-nak, „föllumulhatatlan tökéletességű“-nek mondják.

Most is a kezünkbe került egy ilyen cikk. Az osztrák faktorok ujságában jelent meg, s bár nyilvánvalóan tendenciózus: érdekes számításánál fogva közlünk belőlük egyes részleteket. Persze ugyanekkor a magunk megjegyzéseit sem hallgathatjuk el.

„A Monotype öntőgépeinek jóval nagyobb a munka-képessége, mint amekkora a kéziratcsináló gépe, illetőleg a gépszedőé. Ha az utóbbi a kézi ügyesség maximumát, az óránként való 7000 betűt el is éri, az írógép teljesítménye még mindig 20%-kal magad mögötte az öntő-gép munkaképességének. Egy író- és egy öntőgépet föltételezve: az utóbbi

nem használható ki eléggé, mert míg az írógépnél 7000 betű a munkamennyiség maximuma, az öntő-gépénél 9000—10000-re tehető ez.

A Monotype-gépek leghelyesebb aránya tehát ez: három írógép-re számítunk két öntőgépet. Németországban általában így rendezkedtek be a Monotype-es üzemek. Ha kevesebb az írógépek száma ennél: az öntőgépnek gyakorta kell perforált kézirat-ra várnia, ha pedig több: az öntőgép nem képes az írógép teljesítményét nyomon követni.“

A Monotype jövedelmezőségét a bécsi szaklap írja a németországi árszabály és a berlini viszonyok alapján igyekszik bizonyítgatni. A lóláb azonban több helyt kilátszik az objektivitás köntöse alól is. Mindamellet számíthatásaiból közöljük a következőket:

„Bár a Monotype jövedelmezőségére nézve az volna a legjobb, ha folytonosan nonpareille betűket öntetnénk véle (öntés után ez hamarabb hül ki, mint a nagyobb betűk), itt még inkább az oly gyakori petit betűnagyságot vesszük alapul. De petit betűt is óránként 8000—9000-et tud önteni a Monotype öntőgépe. — Gépek tekintetében pedig a normális arányt vesszük, vagyis 3 írógép-re 2 öntőgépet számítunk. Az írógépek mellett tanult gépszedők dolgoznak, a két öntőgépet pedig egyetlen öntő-mesterember kezeli. Kilenc órai munkaidő mellett e gépek teljesítménye lesz: $18 \times 9000 = 162.000$ betű, amiből azonban aprólékos fönnakadásokra, a papirostekercsek, hajók kicserélésére stb. 10%-ot le kell számítanunk. Marad tehát 145.000 betűnyi napi munkateljesítmény, ami 13 kézi szedő munkájának felel meg. Ennek értéke a berlini árszabály szerint 65·60 márka volna. Lássuk azonban, mennyibe kerül ez a szedés mennyiség, ha Monotype-en (5 írógép és 2 öntőgép) állítódik elő:

A három gépszedő napi bére (6 márkájával)	18·00	márka
Az öntő napi bére	6·00	„
Hajtóerő: 9 óra à 1½ lóerő (lóerőnként és óránként 0·20 m.)	2·70	„
Gáz: 10 köbméter 0·10 márkájával	1·00	„
Víz: 450 liter (1000 literenként 0·18 márkájával)	0·10	„
Perforáló-papíros (4 kiló)	6·00	„
Fém- és matrica-pótlás, karbantartás stb.	2·00	„
Összeg	35·80	márka.

Fölszámítandók még a törlesztéses kiadások is. A három író- és két öntőgép ára 33.000 márka. Ennek az összegnek tiz-százalékos törlesztése és ötszázalékos kamatozása évenként 4950, naponként

szedőgépen szedeti: haszna alig, kára azonban annál nagyobb lehet. Rája nézve a szedőgép üzemre való áttérés — hogy divatos szállóigét mondjunk — sötétbe-ugrást jelent. A munkásságnak pedig okvetlenül kára van a dologból, mert egy-egy szedőgép átlag két munkást tesz fölöslegessé, s így szaporodik a munkanélküliek a nélkül is nagy száma.

Eszendők óta hangoztatjuk: az újságszedés terrénuma elveszett már a kézi szedőre nézve, de a könyvszedés a maga teljességében megmaradt

neki, s amint a jövő ígérkezik: meg is marad még jó ideig. Csak egy dologra figyelmeztetjük könyvszedő szaktársainkat: azt a régi jó, becsületes könyvszedési technikát igyekezzenek visszaállítani, ami annak idején tudománnyal párosult művészetté tette a könyvnyomtatást. Ha ezt visszaállítják: nem kell félniük attól, hogy a szedőgép elveszi a kenyerüket. Mentől értelmesebb a technikánk, mentől közelebb jár az a művészethez, annál nehezebben győzedelmeskedik rajtunk a gép.

A terpentinnről.

A különböző növényekben található gyantás anyagoknak éterikus olajokban való oldatait összefoglaló névvel — kémiai elnevezéssel élve — balzsamoknak nevezzük. Bennünket grafikusokat ezek közül közelebről csak azok érdekelnek, amelyek a tűlevelű fákból nyerhetők olyan módon, hogy a fát megfűrik avagy kergét lehántják és bevagdossák s a kicsurgó balzsamot a fa tövéhez tett edényekben felfogják. A tűlevelű fákból nyert balzsamfajtákból nyerjük egyes idegen anyagok eltávolítása útján a terpentint.

A terpentinnnek már a származási helyéhez képest is többféle fajtája van. A közönséges terpentint például Ausztriában és Németországban a törpe fenyőből meg a vörös erdei fenyőből csapolják le. Szürkésfehér színű, ragadós anyag ez még nyers állapotban, s terpentinolajból (32%), gyantanemű anyagból és vízből áll. A tengerparti fenyőből készült francia terpentín nyúlósabb és világosabb s kevesebb benne a terpentín-olaj. Az Anglia közvetítésével kereskedésbe jutó amerikai terpentint szurokfenyőből meg a Pinus Taeda nevű fenyőfából nyerik.

Megkülönböztetünk még magyar terpentint, strassburgit (jegenyefenyőből), valamint velenceit. Ez utóbbit a balzsamfenyőből csapolják le, s kanadabalzsamnak is hívják. A strassburgi, a velencei terpentint és a kanadabalzsamot együttesen finom terpentinnnek is nevezik.

A kanadabalzsamot főképpen optikai lencsék összeragasztására s preparátumok foglaloanyagául használják, mely célra különösen alkalmas teljesen szintelenségénél fogva.

A balzsamból desztilláció útján kapják meg a terpentín-olajat. Ennek rendes módja az, hogy vízgőz segédelmével elillanóvá teszik a terpentín-olajat, s aztán azzal egyetemben lehűtik. Hogy az olajat a víztől elkülönítsék, sajátságos készüléket alkottak, amelyen belül a keverék hosszú utat kénytelen megtenni. A készülék tartányának választófalai közt az olaj külön gyűlik össze, a víz pedig lefolyik. Az utóbbin képződő hólyagokban a szurok gyülemlik össze, amelyet a víztől elválasztva, fehér szurok elnevezéssel bocsátanak a kereskedésbe.

Az összegyűlemllett terpentín-olajat rektifikálják, vagyis újra desztillálják; az ilyen aztán rektifikált terpentín-olaj vagy terpentín-szesz néven kerül forgalomba.

A terpentínfajtákkal való folytonos munka némely embernél sajátságos börbetegséget idéz elő; s ezért ma már

többfelől bizonyos ártalmatlanabb szereket, mint például mosóolajat, mesterséges úton előállított terpentint stb. ajánlanak helyettesítésükre.

Az amerikai terpentín rendesen szintelen s szaga kellemesnek mondható s a polarizációs fény síkját szintén jobbra fordítja. Forrási pontja jóval alacsonyabb, mint a lengyel és magyar terpentíné. Amíg az utóbbiak 168 C°-on alul nem forrnak fel, az amerikai terpentín (valamint a neustadti is) már 159—161 C°-nál forr. Oldóképessége némely gyantafélével — mint pl. az aszfalttal — szemben azonban csekélyebb, mint a magyar meg a lengyel terpentíné. A francia és neustadti terpentinnnek ugyanezek a tulajdonságai.

A francia terpentín szintelen, szaga kellemes. Legfőképpen azzal különbözik s többi terpentínfajtától, hogy a polarizációs fény síkját nem jobbra, hanem balra fordítja.

A terpentín-olajat gyakorta hamisítják olcsó pótlékokkal; különösen az úgynevezett terpentín-pótlékkal meg egyéb petrol-desztillátumokkal való keverés a szokásos. A gyantaolaj desztillációjakor nyert folyós termékeket is felhasználják erre a célra.

A tiszta terpentinnnek sohasem szabad savanyúan reagálnia; vízbe öntve bár lassan, de tökéletesen széjjel kell abban oszolnia. Ugyanolyan mennyiségű ammoniákkal összerázva, az egész folyadéknak két szintelen rétegre kell különválnia.

Ha gyanta van a terpentinnben, úgy mutathatjuk ki, hogy az utóbbiból egy csöppet elpárologtatunk. Gyanta jelenléte esetében ilyenkor ragadós üledéknek kell megmaradnia. Gyanta-esszencia jelenlétét úgy mutathatjuk ki, ha kénsavval kezeljük a terpentint. Ha megvan benne az esszencia, a kísérletre használt egész folyadék színe sárgára változik.

Hogy pótlékokkal kevert-e a terpentín, így tudhatjuk meg minden laboratoriumi felszerelés nélkül legkönnyebben: egy cm³ terpentín-olajat 90%-os alkohollal 50 cm³-re hígítunk s 20 cm³-t belőle valami rázó hengerre téve, 20 cm³ brómsavoldattal (ennek összetétele: 15 rész káliumbromát, 50 rész brómkálium és 1000 rész víz) és 20 cm³ 1:3-as arányban hígított kénsavval összerázzuk. Ha valódi, hamisítatlan terpentinnel van dolgunk, annak e próba következtében tökéletesen el kell szintelenednie.

Szabó Róbert.

Könyvismertetés és kritika.

Az Ország-Világ almanachja.

Ilyen című pompás kötet jelent meg a napokban. Irodalmunk kipróbált két bajnoka: *dr. Váradi Antal* és *dr. Falk Zsigmond* a szerkesztője.

Szépirodalmi munka, tehát nem szólunk a tartalmáról. Bár — mellesleg megjegyezve — e részben is gyönyörűségünket találtuk a könyvben.

Annál alaposabban kellene méltatnunk a könyv művészi és technikai kiállítását. Vérbeli grafikus előtt úgyis ez a téma a legkapósabb. Nyomdászember, ha könyv kerül a kezébe: legelőször is a kiállítása iránt érdeklődik.

Nos, a mostani almanach e tekintetben is nagyértékű munka. *Dr. Falk Zsigmond* szerkesztő bámulatos leleményességével megint olyasmit alkotott, ami méltán föltűnést kelthetne az egész világ grafikusai körében. Tavaly a történeti díszítő stílusokból vett tömérdek színes motívummal ékesítette az Ország-Világ almanachját — a külföld még ma is dicséri érte —, az idén pedig valósággal kertet varázsolt az almanachnak legjobb íróink csinálta novellaszövege köré.

Százkilencvenkét oldalon százkilencvenkét akvarell-hatású szép virágrajz; gyönyörű színpompában erdőnek, mezőnek, kertnek a virágai; mind természet után rajzolva, könnyedén, széles ecsetfogással: még csak elképzelni is sok. A szöveg szépsége okozta nyugodt, gondtalan hangulatot a természet e bájos gyermekeinek a látása szinte hatványozza.

A könyv kiállítását abszolút eredetiség jellemzi, s ezért művészi értékű. Tudunkkal a színes virágdísz ily gazdagon még sehol sem alkalmazták könyvdísz, az egyes szövegoldalak díszé gyanánt. Egyes lapokon: menü-kártyákon, táncmulatságokra szóló meghívókon eléggé otthonos már a színes virágdísz, de a könyvnek belső díszítésére eddig nem igen használták. *Dr. Falk Zsigmond*ot méltán elismerés illeti ezért a kezdeményezéseért.

De nemcsak irodalmi és művészi értéke van az almanachnak, hanem instruktív is, még pedig jókora mértékben. Az a százkilencvenkét szép virágkép pompásan helyettesítheti a festészeti szerekek kereskedő üzletemberek akvarell-mintáit, s technikát, színtant tanulmányozhat róluk mindenki, de különösen a nyomdász-ember.

A mesterszedőnek ma már meglehetősen otthonosnak kell lennie az ornamentum-tervezésben is. Ornamentumaink túlnyomó nagyrésze pedig növényi eredetű. Nézzük csak sorba a betűöntők mintakönyveit: a díszítmények legtöbbször találunk növényi elemet, sőt jelentékeny részükön kizárólag csakis ilyesmit. Ha a mesterszedő maga-tervezte

ornamentumot csinál: a növénydísz úgyszólván elmaradhatatlan ebből; talán azért, mert ez elemek rajzolását, illetőleg a rájuk alapított tervezést a legkönnyebbnek véli a szedő. Hogy azonban igazán ily könnyű volna a dolog: nem merjük állítani.

Mi teszi némely mesterszedők tervezeteit értéktelessé? A vaktában, kellő alap nélkül való munkálkodás. Stilizálunk nyakrafőre, de nem tudjuk, hogy mit. Rajzolunk például magyarosan stilizált tulipánt, százszorszépet, rozmaringot, szegfűt stb. özönével, de azokat a virágokat, amire „stilizálmányaink“ visszavezethetők, természetben nem ismerjük. Földről kezdjük a házépítést.

Olvasóink egyike-másika már bizonyosan kíváncsi arra, hogy hát hová is akarunk mi most kilyukadni. No nem várokozgatjuk meg őket soká: egyszerűen kimondjuk, hogy az önállóan tervezgető nyomdásznak multhatatlanul szüksége van a természetrajznak, különösen pedig a természetrajz növénytan részének a megismerésére. Nem mélyre ható botanikai ismereteket értünk ezzel, hanem azt, hogy legalább a közönségesebb virágainkat ismerje meg a mesterszedő; rajzolja is le, stilizálja is meg őket, de mindig csak természet után, illetőleg a természetes formák, jellemvonások szigorú szemmelátásával.

Fontos a mesterszedőre nézve még az is, hogy az akvarellezés technikáját elsajátítsa. Ehhez azonban már vagy iskolai tanítás, vagy pedig mintának a folytonos megfigyelése szükséges. Legalább eleinte, addig, míg a színbontásnak, festékkeverésnek az aprólékos fogásaival nincs tisztában az ember. Ha ennyire eljutott: rajzolgasson, festegessen egyenesen a természet után.

Az Ország-Világ almanachjának a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság ügyes rajzolója, Kovács Károly által rajzolt virágképeit tehát kész akvarell-minták gyanánt használhatja a nyomdász-ember. Ha beleún ebbe: gyönyörködik a szövegben. Mert ez a könyv díszes, élvezetes és tanulságos is egy-szersmind.

A betűszedés elméleti és gyakorlati kézi könyve.

Wózner, Durmits és Pavlovszky szaktársainknak ilyen című könyvéről szóló kritikánkat mostani füzetünkben be akarjuk fejezni, s ezért gyors egymásutánban igyekezünk a könyv még hátralevő anyagát letárgyalni.

A szelenotípiái lemezek készítéséről és a velük való nyomtatásról két oldalnyi szöveget meg egy ügyes kis példát találunk a könyvben. Ennek az érdekes, egyébként azonban nem praktikus eljárásnak a leírása helyett talán jobban ki lehetett volna

gyorssajtója azonban annyira tökéletlen volt, hogy egyáltalán nem használták.“

Szegény Nicholsonnak sohasem volt gyorssajtója. Afféle professzionátus föltaláló voltökelme; seregestül alkotta a jobbnál jobb koncepciójú géptervezeteket, de többnyire csak a papiroson. A gyorssajtó tervezetét is megalkotta, kitünő leleményességgel, sőt szabaldalmaztatta is azt, de az egész papiroson maradt.

Leghátul egy érdekes kis szógyűjteményt találunk. A címe: „Gyakoribb mesterszók a ma is használatos idegen szókkal szembeítve.“ Ehhez volna még egy-néhány szavunk.

Mesterszavaink megmagyarosítása kedves ideája volt már több embernek is. Megpróbálkoztak vele. De — különös dolog — egyiköknek sem sikerült még ez a kellő mértékben. Pedig annyi őszinte buzgalmat, oly tömérdek fáradságot fejtettek már ki e nemzeties ügy érdekében.

A sikertelenségnek, vagy helyesebben a siker soványságának a titkát abban találhatjuk meg, hogy akik eddig fejszójöket ebbe a nagy fába vágták: vagy csak jó magyar nyomdászok voltak, a nélkül hogy a kellő nyelvtudományi ismereteik is megltek volna — ami nélkül ilyes vállalkozásra még csak gondolni sem szabad —, vagy pedig egyszerűen csak nyelvészek s így nem ismerték terminus technicus-aink valódi és teljes értelmét. Az előbbiek a még tūrhető latin mesterszavak helyébe is rossz képzésű magyar szavakat próbáltak ültetni, az utóbbiak pedig jelentékeny részben ásatag szavakkal operáltak. Ez volt a legfő oka annak, hogy a könyvnyomtatás és általában a grafikai művészetek mesterszótárának az ügyét mind ez ideig nem sikerült a maga egészében dölőre vinni.

Wózner, Durmits és Pavlovsky szaktársaink kétségtelenül egyes könyvnyomtatók, de a magyar nyelvészethez nem sokat érhetnek. Nemcsak a szövegbeli sok idegenszerűség bizonyítja ezt, hanem

a kis mesterszótár összeállítása is. Sok helyt még az idegen szó nyomdászati értelemben vett helyes fordítását sem találták el. Amikor intenzív színek-ről lesz szó: „belterjes színek“-et fognak emlegetni? A „különálló sajátosság“-ról pedig ki tudja majd, hogy az szecessziót jelent?

Az ilyen szavakat pedig: *domboredzés, festékanál, nyugjel, szemcserendszerű dúc, tiszteletlap* stb. — ajánljuk — be ne adják valahogy azoknak a szegény inasgyerekeknek, mert baj lehet belőle: vagy kinevettetik magukat vele, vagy pedig megméteyzik vele a pestvárosi nyomdász-íjúság a nélkül is gyöngécske nyelvérzékét. Meg aztán — last but not least — alighanem a könyv magyarságán múlik majd az esetleges approbáció. Mert a magyar iparoktatás vezető emberei ha nem is valami kitünő nyomdászok, de magyarul okvetlenül igen jól tudnak . . .

* * *

Kemény volt a kritikánk, de igazságos. Ha nem inas-iskolai használatra szánták volna a könyvet: talán könnyedén elsiklottunk volna a hibái fölött. De mert a jövő nyomdásznezedeék szakbeli fejlődésére nézve óriási jelentőségű lehet e mű: bizony, ha nehéz szívvel is, bele kellett harapunk a savanyú almába. Ha tudva hallgattunk volna a könyv hibáiról: a dolog odiuma bennünket is érintett volna.

Szerző szaktársaink — állításuk szerint — egész sereg szakembernek megküldték a könyvüket, azzal a kéréssel, hogy a benne talált hibákra meg hézagosságokra figyelmeztessék őket. Ha mind e helyek-ről jövő helyreigazításokat és jó tanácsokat derék szerző szaktársaink a maguk egészében figyelembe veszik s a végleges kiadás sajtó alá rendezésekor hasznosítják is: bizton elvárható, hogy a Wózner Ignác, Durmits Imre és Pavlovsky Alajos neve alatt megjelenendő inas-iskolai tankönyv kitünő jó munka lesz a maga nemében. S ezt őszintén kívánjuk is.

Szabaldalmazásra bejelentett szaktalálmányok.

Edvi Illés István szabaldalmi ügyvivő Szabaldalmi Értesítője szerint.

Compagnie Internationale de l'Electro-Typographe Méray & Rozár cég Párisban. Berendezés perforált regisztráló-szalagos betűöntő- és összerakó-gépeknél a kizáró szerkezetet működtető butyök-tárcsa időszakos bekapcsolására. A kizáró szerkezetet működszbe hozó butyöktárcsa csak a sorok megkezdésénél, a kizárás előkészítésének időszaka alatt hozatik a géptengellyel kapcsolatba, ellenben a betük gyártásának megkezdésekor és annak tartama alatt nyugaldomban marad. Bejelentve 1905 június 12-én M. 1912. szám alatt.

Gisevius Bogdán könyvnyomdász Berlinben. Eljárás nyomtató-lemez-ek előállítására, mely szerint a fényérzékeny anyaghoz kénsavat adunk azon célból, hogy a lemez felületét festék felvételére alkalmasá tegyük; ez által a fényérzékeny rétegben előállott kép, alkalmas zsírtartalmú anyaggal bevonva, minden egyéb mehanikai vagy vegyi behatás nélkül nyomtatásra kész állapotba hozható. Bejelentve 1905 május 16-án G. 1804. szám alatt.

Hoffsümmer Ignác gyártulajdonos Dürenben. Eljárás fényképészeti papirosok előállítására. Ily papirosok tudvalevőleg bizonyos védőrétegek vagy különleges preparációk, mint pl. zselatin, tej, kollodiumgyapot-oldat stb. segítségével az emulzióktól elszigetelhetők, mindazonáltal nem adnak kellő biztonságot arra nézve, hogy az emulziók be ne hatoljanak a papirosba; a találmány szerint ezt úgy akadályozzuk meg, hogy a nyers papiros fölött rostokból álló védőréteget alkalmazunk. Bejelentve 1905 szeptember 4-én H. 2423. szám alatt.

Baruffi Pius hivatalnok Milánóban. Eljárás domború művek hatásával bíró lenyomatok előállítására. Az eredeti mintáról, melynek nem kell domborműnek lenni, fényképészeti negatívot, erről pedig pozitív képet készítünk, s a két lemezt úgy fektetjük egymásra, hogy az egyik a másikhoz képest a kép síkjában el legyen tolvá, mire egyidejűleg másoljuk egy fényérzékeny rétegre és aztán erről készítjük a lenyomatok előállítására szolgáló nyomónintát. 1905. IV/4. B. 2994

Csarnok.

Hires nyomdászok.

Idegen források után közli Hermann Károly.

Guillaume Brune.

Napoleon egyik legkitünőbb marsallja . . . Huszonhat éves nyomdász volt, midőn Párisban ki-
ütött a forradalom. Élelmes észjárása és tetszetős kül-
seje folytán a jakobinusok mint polgári biztost Belgiumba,
az ott székelő francia hadsereghez küldték. Belgiumi
missziója után azzal a hittel, hogy a köztársasági had-
sereg úgyszem lesz életképes, átpártolt a girondisták
által Éjszak-Franciaországban szervezett hadsereghez.
Itt tisztté lett s megnyerte Barras parancsnok szeretetét,
ki kibékítette őt a konventtel és megismertette Bona-
partével, miáltal meg volt alapítva a jövője. 1795 október
5-én Párisban Bonapartével visszaverte a jakobinusokat.
Három évre azután, hogy a szekrény mellől távozott,
már brigadéros volt.

Bonaparte e jeles és tehetséges emberét, ki nem
csupán jó hadvezér és diplomata volt, hanem békés
természeténél fogva a meghódított tartományokat paci-
termézeténél fogva a meghódított tartományokat paci-
fálni is tudta: jól kihasználta. 1798-ban Bernbe küldte,
melyet tizennégy órai harc után bevett szuronyai sege-
delmével, s ura lett nemsokára egész Svájcnak. Ennek
utána ismét arra kapott parancsot, hogy a Bonaparte
által meghódított olasz tartományokkal és a szárdinai
királysággal hozza létre a békekötést. Majd Hollandiába
kellett mennie, hogy a Bonaparte által megalkotott
Batáviai Köztársaságot megszüntesse. Seregét folyton új
erőkkel szaporítva, nemsokára kisöpörte Hollandiából
az angol és orosz katonaságot. Bonaparte, ki ezalatt
konzullá lett, innen Vendéébe küldte, hol a polgár-
háborúnak nemsokára véget is vetett.

1800 augusztus havában, mint az olasz hadsereg
főgenerálisa, Lombardiába indult; itt békét teremtett,
majd átkelve a Minción, verte az osztrákokat, ahol érte.
Velence előtt fegyverszünetet diktált, aminck következ-
ménye a nevezetes lunevillei béke lett. E békekötésben
Franciaország Belgiumot és a Rajna balpartját, Ausztria
pedig Dalmáciát, Isztriát s az Etsch környékét nyerte.

1803-ban Konstantinápolyba kellett indulnia, hogy
Szelim szultánnál az angolok befolyását megtörje. 1804-
ben a császárrá lett Napoleon visszahívta és marsallá
avatta. Most ez az ember, ki tíz évvel azelőtt még
a szedőszekrény mellett állott: Svéd - Pomerániában
Gusztáv svéd király rettenetes ellenfelévé lett.

De nem sok ideig ragyogott már Brune dicsősége.
A waterlooi ütközet, Napoleon menekülése, az angolok
által való elfogatása és Szent-Ilona szigetére való depor-
tálása után Brune-re került a sor, kit Napoleon vissza-
hagyott Toulonban, ahol nagy vereség érte. A tehetséges

vezér napja leáldozott. Avignonban elfogták s mint
árulót meggyalázva, az utcákon végighurcolták s a Rhöne
hidjáról a hömpölygő habokba vetették . . .

Hégésippe Moreau.

A franciák e híres költője 1810-ben született. Tör-
vénytelen gyermeke volt egy Provins városában mű-
ködő gimnáziumi tanárnak. Fialat éveit atyja mellett az
intézetben töltötte. Atyját korán elvesztve, anyja vette
magához. Midőn később arra törekedett, hogy saját
lábain is meg tudjon élni: beállott Provinsban egy nyom-
dába, mint korrektor.

Itt kezdte meg költői munkásságát. Bús óráiban ver-
sek írásában keresett vigasztalást és tizenhét éves
korában már kész író volt. Innen Párisba ment s prak-
tikánsnak lépett be a Didot-féle nyomdába, mely szem-
közt állott azzal a kórházzal, melyben később utolsó
napjait töltötte.

A nagy város légkörében érezte először szegénység-
ének keserűségeit. Csekély fizetése alig volt elég élel-
mezésére. Kétségbeesés, bánat és romboló vágy lopód-
mezésére. Kétségbeesés, bánat és romboló vágy lopód-
zott nemes szívébe, úgy hogy egyetlen célja csak
az lett: elpusztítani a kegyetlen társadalmat, mely
nyomorát nem sietett enyhíteni. Elveihez hűen 1830-ban,
amikor Franciaország fölött a forradalom viharra vonult
végig, ott találjuk őt is Páris barrikádjain. Bátorságá-
val meg elszántságával nagyban kitüntette magát

A forradalom leverése után sokáig nem tudott kere-
sethez jutni. Egyideig tanítóskodással próbálkozott, de
nem sok eredménnyel. Borzasztó nyomorúságba süllyedt.
Egy fillére sem volt már; kenyér nélkül, szabad ég alatt
töltötte az időt. Többször el is fogták csavargás miatt.
Ilyenkor személyi adatait sohasem vallotta be, csak hogy
így is hosszabbra nyujthassa fogságát.

1833-ben nagy kolerajárvány pusztított Franciaország-
ban. Súlyos betegen kórházban feküdt ez időtájt. Itt
az életűtség annyira elfogta, hogy a kolera-betegek
ágyába feküdt, azzal a reménységgel, hogy ennek a
révén majd csak megszabadul a kínos élettől. Nem
sikerült neki; a további küzdésre volt szánva.

A kórházból kikerülve, hazavándorolt Provinsbe, hol
rég jóbarátai körében egy pár kellemes órát töltött.
Itt az a szerencsétlen eszméje támadt, hogy „megala-
pítsa „Diogenes” című lapját, mely talantumos szer-
kesztése mellett is — vagy talán éppen azért — sok
halálos ellenséget szerzett neki.

Párbaj lett ennek a vége s Provinst el kellett hagynia.
Párisba tért vissza, hol életének utolsó négy éve sza-
kadatlan küzdés volt a nyomor és kétségbeesés ellen.
A kórház kapui még többször megnyitáltak előtte és itt
is fejezte be 1838 december 10-én huszonnyolc éves
korában rövid, de nyomorúsággal teljes életét.

Azok a költemények és elbeszélések, melyeket maga
után hagyott, szép szerényen meghuzódhatnak egy-egy
kötetben, de mindegyik valóságos gyöngye a francia
irodalomnak.

Igazi poéta-genie lakozott benne; valószínűleg még
nagyobb nőtt volna, ha a sors nem bánik vele ily
kegyetlenül. Ha azonban a nyomdászati aranykönyvét
lapozzuk, többi nagyjaink között az ő nevét is ott fogjuk
találni mint nyomdászt és költőt, ki nemcsak az iro-
dalomnak, hanem mesterségének is dicsőséget szerzett.

Ábráink és mellékleteink.

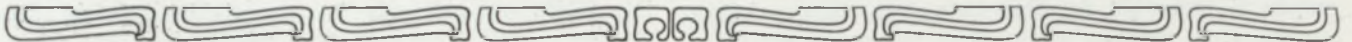
Mostani füzetünkben egy autotípiát, néhány vonalas rajzú vignettát és három mellékletet látunk. Az autotípiáról a körötte levő cikkben esett szó, a *Brendler Károly és Fiai* bécsi cég készítette vignetták tanfolyamunk kísérleti nyomdájából valók, a három melléklet közül pedig egy ugyanitt készült, kettőt meg lapunk barátai küldtek be.

A beküldött két melléklet közül az egyik Besztercebányán készült, a „Hungaria“ könyvnyomdában. Készítője két derék szaktársunk: *Wankó Vilmos* szedő és *Urbán István* gépmester. Itt-ott kritizálni való is akadna rajta, de ne feledjük, hogy kis városban, valószínűleg kezdetleges szerszámokkal és kezdetleges viszonyok mellett történt ez az erőpróbálgatásuk. Talán ha itt dolgoznának valamely fővárosi nagy nyomda akcidensoztyájában, ahol minden segítő-eszköz rendelkezésére áll a szedőnek-nyomónak egyaránt, talán — hangsúlyozzuk — egészen kifogástalan, sőt remek dolgokat is tudnának előállítani, persze kellő gyakorlat után. Így is nagy becsületükre válik ez az alapjában véve elég csinos munka. Hogy micsoda ambícióval láttak különben derék szaktársaink eszméjük kiviteléhez: kitűnik *Wankó* szaktárs leveléből, amelyből — azt hisszük — súlyosabb indiszkrécio elkövetése nélkül közölhetjük a következő részletet: „A keretrajz saját tervem, a fej pedig Schelzer vignettájának másolata. A négy forma közül három Mäser-lemez s erősen meglátszik rajtuk, hogy kezdő és

gyakorlatlan vagyok e téren. Előzőleg ugyan már több vignettát véstem, hogy annál jobban sikerüljön ez, de úgy látszik az izgatottság és öröm, hogy szerényke munkám szakemberek kritikus boncolókése alá kerül: nagyban befolyásolták a sikeres munkát. Másik oka a véset kezdetlegességének, hogy rendkívül siettem vele s csak lámpavilágnál véstem. — A nyomás sem kifogástalan, ezt elismerjük mi is, de álljon mentségül az, hogy csakis vasárnap délután, villanyfénynél nyomódott. Az irisznyomás nem sikerült úgy, mint kellett volna, mert a hengszerkezet mozdulatlansága folytán a festékek egymásba átmenesztését s a festéknek hengerre való feladását csakis szabad kézzel végezhetjük. Próbáltuk úgy nyomni, hogy a hengerek oldalt is mozogtak, de ekkor meg tíz-húsz példány nyomása után a festékek teljesen összekeveredtek.“

Egy másik mellékletünket a mi örökké buzgó *Stalla Márton* szaktársunknak köszönhetjük, ki a budapesti *Szent-László-könyvnyomda* faktora, s ha csak teheti, meglepi lapunkat valami mellékletfélével. A mostani munkája egyszerű bár, de mégis leleményességre valló munka. Gondos szedéstechnikája és nyomása pediglen mintaszerű.

Tanfolyami mellékletünk a *Spitz Adolf* vezetése alatt levő gyakorlati mesterszedési kurzuson készült. Egyszerű, de mégis ékesen szóló bizonyítéka ez annak az ernyedetlen munkálkodásnak, ami tanfolyamainkon folyik.

Vegyes közlemények.

Szaktanfolyam Kolozsvárott. *Löwy Salamon* szaktársunk a Könyvnyomdászok Szakköre megbízásából a karácsonyi ünnepek idején Kolozsvárra utazott, hogy a szakfejlesztés ideáját itteni nagyszámú tagjaink között is propagálja. December 24-ikén és 25-ikén nagyobb szabású nyomtatványkiállítás keretében hosszabb előadásokat is tartott a könyvnyomtatás új útirányairól. 25-én délelőtt a kolozsvári szaktársak szépen látogatott értekezletre gyűltek össze, s ezen egyhangúlag elhatározták a szaktanfolyamok intézményének Kolozsvárt is való megteremtését. Az első szaktanfolyam már a jövő hetekben kezdetét veszi, amennyiben *Széchy Ákos* úrban, az ottani polgári iskola igazgatójában olyan derék pártfogóra találtak kolozsvári szaktársaink, ki a szükséges helyiségeket mindjárt rendelkezésükre is bocsátotta. A Szakkör kolozsvári tagjainak száma ma már 39.

A **Magyar Iparművészet** ez idei VI. füzeté a megszokott bőséges tartalommal jelent meg. Lelkes cikket olvastunk benne *Vig Albert* iparoktatási főigazgatótól, aki iparművészeti vándorkiállítások érdekében emeli föl szavát. A remek kiállítású folyóirat terének nagyobb részét különben az iparművészeti iskola jubiláris kiállításáról szóló jelentés foglalja el. Ez iskolának magva az 1880 november 14-én megnyitott fa-faragászati tanműhely volt, mely a mintarajzkisiskolának képezte függelékét. Ebből a szerény kezdetből aránylag rövid idő folyamán hét szakosztályból álló hatalmas iparművészeti iskola lett; az egy vezető tanárból huszonegy rendes és segédtanár; a kezdő hét tanulóból közel négyszáz; a szegényes bérlakásból pedig a mostani szép palota.

A *Fittler Kamill* és *Györgyi Kálmán* szerkesztésében megjelenő Magyar Iparművészet a Magyar Iparművészeti Társulat tagjainak évi 10 korona tagdíj fejében illetményként jár. Az előfizetési ára sem olcsóbb.

Nyomtató-lemezeink vastagságáról volt szó a berlini Typographische Gesellschaft egyik utóbbi ülésén. Elhatározták a kezdeményező lépések megtételét abban az irányban, hogy jövőre mindenféle nyomtató-lemez — tehát a stereotípiák, galvanók, vonalas és ponthálózatos *cinkogrammok* (amikor lemezről van szó: ez a kifejezés a helyes; a „cinkográfia“ magát a mesterséget jelenti) — pontosan borgisz-vastagságra készíttessék, hogy így a széltében használt 54 pontnyi magas kizáró-anyag is alkalmazható legyen alátétül. Ez a határozat egyszerű, amennyiben a nyomdásznak eddig kétféle alátét-anyagot kellett tartania: külön készletet a cicerónyi vastagságúra készülő stereotípiák és galvanókhoz és külön készletet a két milliméter vastag *cinkogrammok* aláakasztására; az 54 pontos közönséges szedés-záró anyagot pedig ilyen célra egyáltalában nem használhatta. Az idea megvalósításából nagy előnyök származhatnának a könyvnyomtatóra, de hátrány is merülne föl egynehány. Így a borgisz vastagságú *cinkogrammért* az anyag áránál fogva okvetlenül többet számítanak föl a *cinkografusok*, mint amennyit a jóformán csak felényi vastagságú két milliméteres *cinkogrammokért* számítanak mostan. De meg a kitűnően bevált alulról való egyengetésnek is valószínűleg végét szakítaná a borgisz-vastagságú autotípiák rendszeresítése, mert hogy ily vastag lemezen keresztül is megnyilvánuljon az alulról való egyengetés

A sajtótermékekkel való házalás. A belügyminiszter nemrég körrendeletet intézett a törvényhatóságok első tisztviselőihez a sajtótermékekkel való házalás dolgában. A rendelet úgy intézkedett, hogy a könyvkiadók és könyv-árúsok ezentúl a hazai sajtótermékeknek házalás útján való elárúsíthatására ne a törvényhatóságok első tisztviselőitől kérjék az engedélyt, hanem a belügyminisztertől. A rendeletet sok helyütt félreértették és azt olvasták ki belőle, hogy a hírlapok kolportázsának korlátozásáról van szó benne. Ezzel szemben a félhivatalos Magyar Nemzet szükségesnek látja nyomatékosan konstatálni, hogy a belügyminiszter szóban forgó rendelete kizárólag a könyvek, képek, metszetek házalás útján való értékesítésének engedélyezésére vonatkozik. A hírlapok utcai eladásáról szóló 1897. évi 1608. belügyminiszteri elnöki számú körrendelet intézkedései itt érintve nincsenek. Kiténik ez abból is, hogy a miniszter szövegben fekvő rendelete az 1867. évi 1731. és az 1873. évi 463. számú belügyminiszteri rendeleteket változtatja meg, nem pedig a hírlapok kolportázsáról szóló 1897. évi 1608. elnöki számú rendeletet; erre még csak nem is hivatkozik. Ennek az intézkedésnek, mint a félhivatalos mondja, helyes oka az, hogy eddig a külföldi sajtótermékekkel való házaláshoz az egész

ország területére — egyetlen kérvény alapján — a belügyminiszter adott engedélyt. A hazai könyvek, képek, metszetek házalás útján való értékesítését pedig törvényhatóságokként — külön kérvény alapján — az illető törvényhatóság első tisztviselője engedélyezhette. Törvényhatóság van nyolcvankilenc. Eddig tehát ennyi kérvény és engedély kellett, ezentúl egyetlen engedély az egész ország területére elegendő. Az egyes törvényhatósági területekre vonatkozó koncessziót ezután is a törvényhatóság első tisztviselői adják.

Nyomda az utcán. No, nem szekrényekkel meg gépekkel fölszerelt nyomda. Nem egyéb az egész, mint egy automata. A gép tetején egy óralaphoz hasonló körben van az ábéce, a kör közepén egy forgatható fogantyú van. Ha az ember a pénzdarabot a gépbe nyomja, s a fogantyúval tetszés szerinti betűkre sorban nyomást gyakorol: a gép belsejében levő acélbetű benyomódik egy kis bádogradarabba; ha már most a megszabott betűszámot elértük, a gép alján egy húzó segítségével kijön a kész névjegy vagy cím-tábla, persze bádogra nyomva. A találmány amerikai, de már itt Budapesten is több helyen van felállítva ily automata nyomda. „Versenyképessége“ azonban — úgy látszik — nem túlságosan nagy.

Hivatalos rész.

A Szakkör 1905 január havi programja.

- 15-én** este fél 8-kor választm. ülés a körhelyiségben.
20-án (szombaton) este fél 8 órakor házi estély a körhelyiségben.
21-én (vasárnap) délelőtt 10 órakor havi felolvasó-ülés ugyanott.
 Vasárnapokon délelőtt különben a körhelyiségek a tagok szabad rendelkezésére állanak.

Választmányi ülés 1905. évi december 17-én.

Jelen vannak: Tanay József elnök, Mitterszky József I. alelnök, Löwy Salamon II. alelnök, Morócz Jenő I. titkár, Prüner Arnold II. titkár, Bozsik István pénztáros, Schornstein Jakab ellenőr, Hahn Mór I. leltáros, Kun Kornél, László Dezső, Sárlos Lajos és Spitz Adolf választmányi tagok. **Igazolva távol:** Boros Dezső II. leltáros, Gyöngyösi Sándor, Stefáni József választmányi tagok.

Tanay József elnök az ülést megnyitván, a mult ülés jegyzőkönyve felolvastatik s Hahn Mór és László Dezső által hitelesítettik.

I. titkár előterjeszti Novák László jelentését a szaktanfolyamokról, mit a választmány tudomásul vesz.

A pénztári jelentés és a tagsági forgalomról szóló kimutatás tudomásul szolgál.

A jövő havi programot a következőleg állapítja meg a választmány: január 15-én választmányi ülés, január 20-án házi estély és január 21-én havi felolvasó-ülés.

Bozsik István pénztáros bejelenti, hogy a Franklin-társulat igazgatósága szíves készséggel hajlandó átengedni az intézet által készített kiválóbb nyomtatványokat kiállítás céljából, mit a választmány örömmel veszi tudomásul. A kiállítás felolvasással kapcsolatban lesz megtartva.

A november havi házi estélyen két tag összeszólalkozott s ebből kifolyólag Schaffer Mór tettelegességre vetemedett. A választmány Schaffer Mórral szemben rosszalását fejezi ki.

Bozsik István bejelenti, hogy Körünk tagjai a vidéken örvendetes módon szaporodnak, így Kolozsvárott Kahlfürst Imre szaktárs buzgólkodása folytán immár 30 tagja van a Körnek, Debrecenben pedig Simon János szaktárs fejt ki nagyobb mérvű agitációt Körünk érdekében. Szükségesnek tartja, hogy a központból időnként kiválóbb szakírtiak ránduljanak ki az oly vidéki városokba, hol nagyobb számú

körtagok vannak s felolvasások tartása és szakkiallítások rendezése által hassanak közre a Kör céljai érdekében. A választmány a felvetett eszméhez örömmel hozzájárul s a fentnevezett városokba Löwy Salamon II. alelnököt küldi ki felolvasással kapcsolatos szakkiallítás rendezésére.

Novák Lászlónak, az Évkönyv szerkesztőjének a szokásos tiszteletdíját a választmány megszavazza s egyúttal neki az Évkönyv kiváló sikeréért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Kún Mihálynak, a tagsági jegyre hirdetett pályázat nyertesének a választmány a pályadíjat kiutalványozza.

Tizenegy körtag az alapszabályok 9. szakasza alapján Bán Imre töröltetését kéri a tagok sorából. Schornstein Jakab, László Dezső, Tanay József, Kún Kornél s mások hozzászólása után a választmány elhatározza, hogy a kérelmet pártolólág terjeszti a havi ülés elé.

Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

Morócz Jenő
I. titkár.

Havi ülés 1905. évi december 17-én.

Elnök: *Tanay József.*

Elnök üdvözli a megjelenteket s a havi ülést megnyitja.

A titkári jelentés, pénztári jelentés és a tagsági forgalomról szóló kimutatás tudomásul vétetik.

Elnök bejelenti, hogy Mitterszky József, a Kör I. alelnöke nyomtatványgyűjteményét a Szakkörnek ajándékozta. A havi ülés hálás köszönetét fejezi ki a nagyértékű adományért.

A választmány előterjesztésére a havi ülés Bán Imre körtagot az alapszabályok 9. szakasza alapján a tagok sorából törli.

Elnök bejelenti, hogy a Kör tagjai a vidéken örvendetes módon szaporodtak. Ebből kifolyólag Körünkre az a feladat hárul, hogy az illető városokban felolvasások és szakkiallítások által a szakképzést elősegítse. Az első kiállítással egybekötött felolvasásokat már a karácsonyi ünnepek alatt tartja meg Löwy Salamon II. alelnök Kolozsvárott és Debrecenben. A jelentést a havi ülés örvendetes tudomásul veszi.

Bozsik István pénztáros kéri a havi ülést, járuljon hozzá — multkori határozatának megsemmisítésével — ahhoz, hogy az ideai farsangi estély a kat. körben tartassék. Tekintettel azonban a Kör nagy kiadásaira, javasolja, hogy a ruhatári díj személyenként 60 fillérre emeltessek. Pénztáros javaslataihoz a havi ülés hozzájárul.

Több tárgy nem lévén, elnök a havi ülést berekeszti.

Morócz Jenő
I. titkár.

BEVÉTEL. Pénztári kimutatás az 1905. évi november hóról. KIADÁS.

Át hozat a múlt hóról	4315	57	Házbér 1905 nov.—1905 jan-ra	87	50		
10 drb Hitelszöv. részjegy á 10 K.	100	—	Acs Mihály sírjára koszorú	20	—		
Gutenberg-szobor-alap	367	38	Könyvszekrényre	85	—		
Acs-Mihály-alap	500	—	1000 drb boríték nyomatása	5	—		
Vegyes bevétel a szaktanfolyamon	18	85	Bendner ajándék-könyvt. szállítása	4	—		
			Havi ülés meghívója és expediciója	10	40		
			Nov. 19-iki házi estélyre	4	—		
			Löwy-kiállítás költségei	3	80		
			Levelezés, portó-költség	3	86		
Tagsági járulékokban befolyt:			Készpénz e hó végén			223	56
Allamnyomda	8	40	10 drb Hitelsz. részjegy á 10 K			4128	94
Athenacum	24	60	Gutenberg-szobor-alap			100	—
Berkovics-nyomda	6	—	Acs-Mihály-alap			367	38
Budapesti Hírlap	8	40				500	—
Buschmann	3	60					
Czettel és Deutsch	2	40					
Egyetemi nyomda	2	40					
Fővárosi nyomda	6	—					
Franklin	31	20					
Franklin-fiók	5	40					
Galitzenstein	2	40					
Globus	13	20					
Hornyánszky	10	20					
Hungária	4	20					
Kellner Ernő	2	40					
Korvin testvérek	3	60					
Légrády	16	20					
Markovits és Garai	2	40					
Márkus Samu	5	40					
Máv. menetjegy-nyomda	1	80					
Nagy Sándor	6	—					
Neuwald	—	60					
Pallas	15	60					
Pátria	13	20					
Pester Lloyd	6	—					
Pesti részvény-nyomda	27	60					
Poporul Român	5	40					
Posner	10	20					
Reform-nyomda	1	20					
Révai és Salamon	6	—					
Rigler	10	20					
Rózsa K. és neje	6	—					
Stephaneum	7	20					
Székesfővárosi házi nyomda	15	—					
Schwarz Testvérek	2	40					
Világosság ny.	8	40					
Wodianer	9	—					
Kolozsvárról	12	—					
Trencsénről	6	—					
Debrecenből	33	—					
Gyomárról	1	80					
Szekszárdról	3	60					
Egyesektől:							
Wankó Vilmos	1.20						
Krausz L. Pál	2.40						
Goldstein Jenő	2.40						
Kahlfürst Imre	1.20						
Benkő László	7.20						
László Károly	1.20						
Klein Armin	2.40						
Schwarz Bernát	1.20						
Grünhut Simon	—60						
Seftsik Mihály	1.20						
Wolf Antal	—60						
Heller Mór	—60						
Goldstücker Emil	—60						
Sigfried József	1.80						
Skodnitz Jakab	—60						
Morgenthaler H.	—60						
Gajárszky Ödön	1.20						
Földes Ármin	—60						
Holl Béla	1.80						
Klein Antal	1.20						
Leichtner Jakab	3.—						
Lossovy Lipót	—60						
Thinschmidt Ede	1.80						
Baka Márton	—60						
Zaka Imre	1.80						
Fischof Henrik	3.60						
Steinherz Miklós	—60						
Szauer Adolf	3.—						
Schmidt Jakab	3.—						
Rácz Antal	3.60						
Fleischmann Izidor	4.80						
Stalla Márton	1.20						
Kump Lajos	1.80						
Kirchmayer Ödön	1.20						
Schultz Béla	—60						
	61	80					
	428	40					
Ebből 10% a szakir. alpra	42	84	385	56			
			237	79			
Szakirodalmi alap:			42	84			
Át hozat a múlt hóról			7	92			
10% a főpénztárból						5975	92
Szinkörjegy-utalványokból			5975	92			

Bozsik István, pénztáros

Schornstein Jakab, ellenőr.

Tudatjuk szaktársainkkal, hogy a Magyar Nyomdászok Évkönyve 1906-iki kötete teljesen elfogyott, s ilyenformán az ezután érkező megrendeléseket nem foganatosíthatjuk.

Körünk vigalmi bizottsága a téli idény beálltával a házi estélyek műsorának változatossá tétele céljából felkéri mindazon t. szaktársakat, kik programszámokat előadni óhajtanak vagy esetleg szerezni tudnak, jelentsék azt be Bozsik István pénztárosnál, ki vasárnap délelőttönként a körhelyiségben található.

Körünk farsangi nagy táncestélye 1906 február 24-én, szombaton lesz a Katolikus Kör dísztermében, honvédezen mellett. Ez estélyre csak azok a tagtársak kapnak egy úr és két hölgy részére érvényes ingyenes belépő-jegyet, kik két hónál kevesebb tagdíjhátralékban vannak.

Tagsági forgalom 1905. november hóban. Beléptek a Körbe: Rasofszky Andor, Rasofszky Ede (Márkus), Kántor Vilmos (Bp. H.), Sonnenschein Jenő (Légrády), Kapcza Ferenc (Székesfőv.), Kovács István, Reichenfeld Sándor (Korvin), id. Aigner József, Brunner Ignác (Pesti részv.), Rottmann Béla (Márkus), Berger Jenő (Globus), Schultz Béla (Klein V.), Róvó Aladár (Franklin), Barabás István, Bencze János, Czako Lajos, Kiss Árpád, Leiner József, Linthaller Jenő, Marosi János, Pap Kornél, Szabó Antal, Tatai Gyula, Nuszbacher Jakob, Tökés Sándor (Koloszvár). — **Törlésre ajánltatnak:** Allinger Sándor, Stiller Ottó, Rajner Ferenc (Hornyánszky), Schwarz Ármín (Károlyi), Szendrei Béla, Zimmermann Adolf (Pallas), Erdősi Mihály (Posner), ifj. Fáber József (Világosság), Koretzky János, Káhn Sándor (Szekszárd), Bálint Mór, Rein József, Brónyai Lajos, Jeszenszky Károly, Krémer Ármín, Zúri Sándor, Weith Márkus, Kondor Bernát, Schneider Dezső, Kenesei Árpád, Roth Jenő, Hochberg Jakab, Ujváry Imre, Winternitz Zsigmond, Gibicz Imre, Stern Ferenc, Barabás Ferenc, Krauner Lipót, Waldmann Zsigmond, Kreisler Márton (ismeretl. tart.). — A hó végén 11 tb. és 627 rendes, összesen 638 tag.

Erdélyi M. cs. és kir. udvari fényképész (Budapest IV, Ujvilág-utca 2, a Kossuth-Lajos-utca sarkán) Szakkörünk tagjainak fényképek készítésénél a következő kedvezményeket adja:

6 db. vizit	fénykép	6 K,	12 db. 10 K.
6 " kis Makart	"	14 "	12 " 24 "
6 " kabinet	"	16 "	12 " 26 "
6 " Makart	"	20 "	12 " 36 "

Megrendelés alkalmával mindig az *utolsó havi nyugtával* kell igazolni azt, hogy az illető a Szakkör tagja.

Felelős szerkesztő **Tanay József**. * Főmunkatárs **Novák László**.
Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászok Szakköre.

MESTERSZEDŐ, a nyomdászattechnikai minden ágában gyakorlatilag képzett elsőrangú erő, mester-szedői, esetleg nyomdavezetői állást keres. Szíves megkeresések e lap kiadóhivatalához kéretnek.

8218.

1905.

sz.

Árverési felhívás.

A m. kir. államnyomdában egy **56/80 cm.** és egy **65/105 cm. nyomásterületű**

**használt könyvnyomó
GYORSSAJTÓ**

és egy **használt automatikus ivberakó készülék** eladó.

A venni szándékozók felhivatnak, hogy 1 koronás bélyeggel ellátott ajánlataikat 100 korona bánatpénznek egyidejű letétele mellett legkésőbbben **1906. évi január 10-ig** a m. kir. állami nyomda igazgatóságánál (Budapest, I. ker. Vár, Nándor-tér 1. sz. a.) nyújtsák be. Ugyanott a jelzett gépek is megtekinthetők.

Az ajánlatok felbontására 1906. évi január hó 11-ik napjának d. e. 10 órája tűzetik ki.

Budapest, 1905. december hó 9.

A m. kir. állami nyomda igazgatósága.

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

SCHÖNTHAG GYULA

szakasztalos

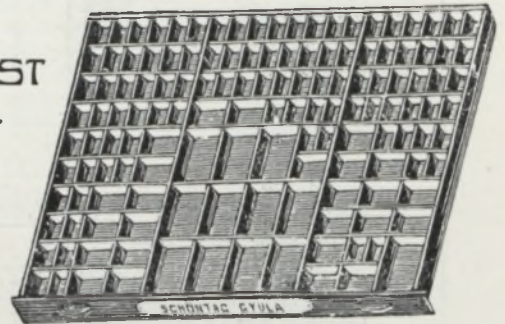
BUDAPEST

Ul, Uáci-körút 51.

○○○

Kis antiqaszekrény 3 frt. Nagy szekrény 4 frt.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Buch- u. Steindruck-Farben-Fabrik

! Nagy díj !**KAST & EHINGER**

G. m. b. H.

világhírű gyártmányai a st.-louis-i világkiállításon a legmagasabb díjjal lettek kitüntetve. ○○○○

Képviseelő Ausztria-Magyarorsz. részére:

Carmine Hugó
Budapest, Bécs, Prága.

A magyar állam nyomdászattör- ténelmi térképe

Tervezte és magyarázó szövegét írta:
□ FIRTINGER KÁROLY. □

Ára helyben 60 fillér, vidékre 70 fillér.
 Az Évkönyv megrendelői féláron kapják.

Ligeti Jenő és Társa

Budapest VII, Erzsébet-körút 23.

Telefon 86-13.

Anger József és Fiai gépgyár, John Kidd & Cie londoni festékgyár, Gerhardt Ferenc és Rudolf fabetű- és szekrény-gyár vezérképviselete és raktára, Vogtlandi rotációs gépgyár képviselete, Betüöntődei képviseletek. Nagy raktár mindenféle segéd-eszközökben és szerszámokban. Teljes kö- és könyvnyomdai, valamint könyvkötészetii berendezések a legjutányosabban és könnyű fizetési feltételek mellett eszközöltetnek.

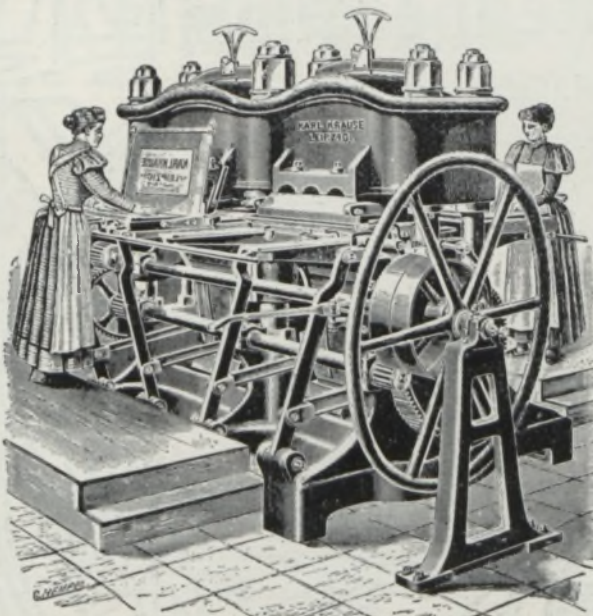
o o o

Költséglelőirányzat rendelkezésre.

Nagyobb példányszámú domború nyomatok előállítására a Krause Károly szabadalmazott

NON PLUS ULTRA

teljesen automatikusan dolgozó domborító sajtója a legalkalmasabb. Négy asztala van, egyszerre dolgoztathatunk mindkét oldalán s kezelésére két személy elegendő.

Német szabad.: 86.786., 92.907., 110.188., 111.113., 113.302., 115.272. sz.

E szabadalmazott négy-asztalú sajtók kiválóságát bizvást igazolhatják következő üevőink:

- BÉCS:** Samuel Meisel.
BERLIN: Wilh. Böhme, Carl Ernst & Co (2 ár), Carl Hellriegel, Heymann & Schmidt (2 ár), Littauer & Boysen, F. Priester & Eyck (2 ár).
BLOIS: Société anonyme du Chocolat Paulain.
BRANDENBURG: Berlin-Neuroder Kunstanstalt Act.-Gesellschaft.
BROU PRÈS DU BULLE: F. L. Gaillez.
BUCHHOLZ: F. Oscar Brauer.
BUENOS-AIRES: Curt Berger y Cia.
DREZDA: Paul Süß & Co. (2 ár).
FRANKFURT a. M.: B. Dandorf (2 ár), August Osterrieth.
FÜRTH i. BAY.: S. Bing (4 ár).
BYON: More Hermanos y Cia.
HABANA: Böning & Krause.
HANNOVER: A. Molling & Co. Comm.-Ges.
KAUFBEUREN: Kunstanstalt & Druckereien.
LIPSE: Giesecke & Devrient, Wessel & Paumann (5 ár).
LEUTZSCH b. LEIPZIG: Moritz Prescher Nachfolger Act.-Ges. (3 ár).
MILANO: A. Bertarelli.
NÜRNBERG: E. Nister, Wolfram & Hauptmann.
PARIS: Léopold Verger & Cie.
RHEYDT: Peter Bauvenschen.
VEVEY: Klausfelder Frères.
ZÜRICH: Polygr. Institut A.-G.

KRAUSE KÁROLY LIPCSÉBEN.

Bővebb értesítést ad: KAUFMANN GYULA úr, Budapest, VI, Lovag-utca 12. szám.

Könyv- és könyomdai
festékgyár.

Wüste F.

Iroda és raktár:
BUDAPEST
VI, Teréz-körút 21. sz.

Gyárt: könyv- és könyomdák részére
való fekete és színes, valamint réz-
nyomáshoz szükséges mindennemű
és színű festékeket.

Hengeranyag- és kence-gyár.

TELEFON 483

DRMOS GUSTÁV
UTÓDAI
KÖNIG ÉS BAYER

PHOTOCINKOGRAPHIAI MŰINTÉZET
BUDAPEST, VII, AKÁCSFA-UTCA 47

KLICHÉK MINDENMŰ KÉPES
NYOMTATVÁNYOKHOZ
A LEGJOBB KIVITELBEN

AUTOTYPIA Ψ **CHROMOTYPIA**
PHOTOTYPIA Ψ **PHATALITO** Ψ
HÁZONKIVÜLI FELVÉTELEK

Budapesti Gutenbergház

NÁDOR LAJOS

Budapest VIII. kerület, József-utca 56. szám.

A grafikai iparágak összes szükségleteinek raktára. Ψ Nyomda-
festékek, kencék és hengeranyag
 Ψ nagy raktára.

Ψ Tömöntöde-berendezések,
 Ψ szedővasak, lyukasztó (perforáló)
gépek, Ψ formazáró készülékek
 Ψ stb., stb.

Raktár használt gépekben, melyek saját műhelyünkben teljesen
rekonstruáltak. Teljes nyomdaberendezések is szállíthatnak.

TELEFON 54-48.

KÉPVISELETEK: Berger és Wirth lipcsei festékgyár; Magyar gyors-
sajtó-gyár (Kaiser L. Fiai); Faber és Schleicher könyomdai gép-
gyára, Hogenforst A. gép- és szerszámgyára képviselői.

Megjelent a Grafikai Szemle kiadóhivatalában
(Budapest, V. ker., Hold-utca 7. szám) kapható:

A Könyvnyomdászok Szakköre szaktanfolyamának 1904/1905-ik

évi Értesítője.

Terjedelme összesen tíz ív. A szaktanfolyami jelentésén kívül közli a szakelőadások kivonatoltságát is, s ezért minden nyomdász számára igen hasznos szakkönyv számba veendő. Különösen jó eredménnyel olvashatják ama szaktársaink, akiknek a távol vidéken nincs alkalmuk intenzívebb szaktanulmányokra.

A könyv tartalma egyebek közt a következő: A grafikai iparágak általános áttekintése. — A könyvnyomtatás általános áttekintése. — A könyvnyomtató és a nyelvtan. — A könyvnyomtatás mint iparművészet. — A mesterszedő hivatása. — A könyvszedés szabályai. — A modern könyvszedés. — A táblázatszedés. — A könyvnyomtató betűi. — A könyvnyomtató kész díszítményei. — A mesterszedésbeli irányzatok. — A könyvnyomtatás feltalálása. — A névjegy. — A céget hirdető kártyák. — A levélfej. — A gyorsajtó története és fejlődése. — Meghívók és hasonló nyomtatványok. — Számlák, memorandumok, körlevelek és hasonló nyomtatványok. — A betűöntés köréből. — A papiros. — A könyvcím. — A könyvnyomtatás története.

Ara 80 fill., vidékre portómentes küldéssel 1 kor.

BERTHOLD H.

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS
BETŰÖNTŐDE RESZV.-TÁRS.

BERLIN

Fióköntődék Szt. Pétervár, Moszkva
és Bauer & Co., Stuttgart

Nagy választék különféle körzet-
és betűujdonságokból, rézléniákból,
vignettákból és a t. v. Legnagyobb
választék orosz betűkből. v. Teljes
nyomdai berendezések gépekkel és
segédeszközökkel. v. Szolid kivitel.

Vezérképviselők:

PUSZTAFI ÉS TÁRSA

Budapest V, Pannónia-u. 2/b

a kik mintákkal
és ajánlatokkal
szolgálnak.

Első magyar könyv- és könyomdai
festék- és hengeranyag-gyár.

KURZWEIL JÁNOS ÉS TÁRSA

SZÁMOS
KITŰNTETÉS.

Hengerek öntése lapos
és körforgású gépek-
hez. Olcsóbb és jobb
a házi öntésnél.

GYÁR, IRODA ÉS RAKTÁR:

BUDAPEST

IX, Márton-utca 19.

Újság-, mű-, illusztráció- és
díszmű- és mindenféle szí-
nes festékek, valamennyi
grafikai iparág részére. SZEDŐSORZÓ, igazítható
feszítővel, szab. saját találm.

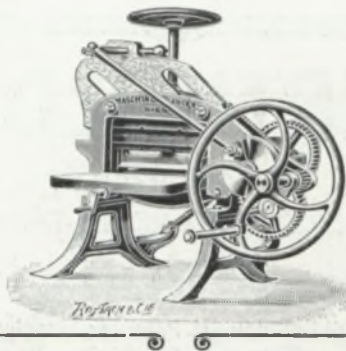
47.004. és 53.406. sz. magy.-osztr. szabad.

TÁVBESZÉLŐ
56—64. SZ.

„PATENT“ gelatin-
hengeranyag.
Kencék és bronzok.

Josef Anger & Söhne

Gépgyár és
vasöntöde

WIEN-HERNALS,
Hauptstrasse 122.

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papiros-gyárak, üzleti könyveket készítő gyárak, könyvkötők, dobozgyártók számára, a legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel.

» » » Okleveles gépészmérnök. » » »

Brant Norbert

BUDAPEST VI,
Lehel-utca 8/a. sz. alatt.

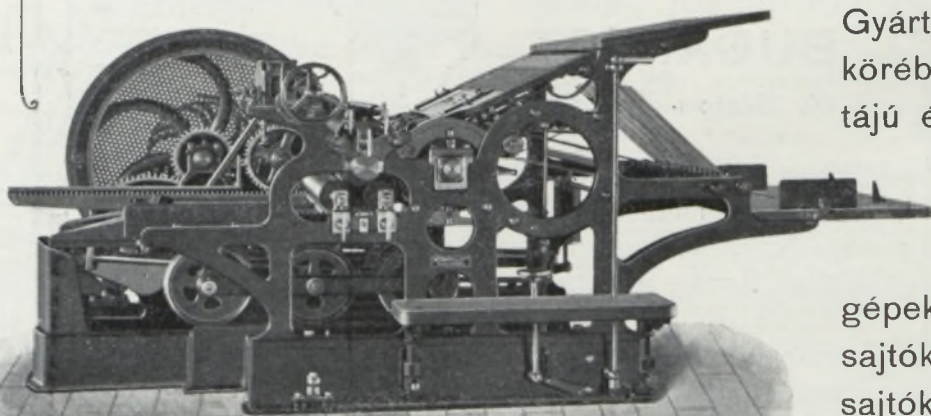
Javít saját műhelyében könyomdai kézi sajtókat és gyorsajtókat, körforgású nyomógépeket, könyvnyomdai gyorsajtókat, továbbá a sokszorosító ipar minden fajtájú és nagyságú gépeit, valamint mindennemű könyvkötő gépet; benzin-, légszesz- és villamos motorokat is. » Elvállalja egész nyomdai berendezések fel- és leszerelését és elkészítését.

TELEFON 65—66. SZÁM.

Magyarország egyedüli gyorsajtógyára.

Wörner J. és Társa

==== Budapesten. ====

Gyárt a sokszorosító ipar körébe vágó mindenféle fajtájú és nagyságú gépet, és pedig: könyvnyomdai gyorsajtókat, körforgású nyomógépeket, könyomdai gyorsajtókat s könyomdai kézi sajtókat, valamint különféle könyvkötő-gépeket.

KOBLINGER & GYULA

Fotokemigráfiai Műintézete

BUDAPESTEN

VII, Csengery-utca 22. sz.

Készít

KLISÉKET

művek, folyóiratok, árjegyzé-
kek, hirdetések részére. Tervek
fotolitográfiailag sokszorosít-
tatnak. ♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣

TELEFON 14—61.

Alapított 1892.

Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest V, Sólyom-utca 13.

CARMINE HUGÓ

GÉP- ÉS
SZERSZÁMGYÁRA

Budapest VI, Király-u. 26.

Főüzlet és gyár:
Bécs VII, Burggasse 90.

A grafikai iparágak összes szükségleteinek
raktára.

Képviselője: **König és Bauer, Würzburg;**
Hugo Koch és August Fomm, Lipcse
cégeknek.

Nyomdafestékek, kencék és
hengeranyagok nagy raktára

Kast és Ehinger

G. m. b. H. stuttgarti és
feuerbachi gyáraiból.

Alapított 1878-ban.

Telefonszám 14—16.

A párisi kiállításon grand prix-vel
és két aranyéremmel, a st.-louisi
kiállításon nagy díjjal lett kitüntetve.

Telefon 23—70. sz.

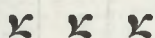
ELSŐ MAGYAR

Telefon 23—70. sz.

BETŰÖNTÖDE

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST VI, Dessewffy-utca 32. szám.

Dús raktárt tart magyar, német, tót, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

könyv- és címbetűkből, körzetekből, rézléniákból és kizárásokból,

továbbá a legkülönbébb ékítményekből és egyéb nyomdai főszerelvényekből.

Egész nyomdai berendezések jutányos árban és gyorsan foganatosítatnak.

BÉLYEGZŐ-METSZÉS.
MEHANIKA MŰHELY.
GALVANOPLASZTIKA.

TÖMÖNTÖDE.
ÓLOMZÁR-GYÁRTÁS.
RÉZLÉNIA-GYÁRTÁS.

!! UJDONSÁG !!

EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT CZETTEL és BENDT-
NER szabadalma. o

MELLÉKLET A „GRAFIKAI SZEMLE”
1905 DECEMBER HAVI FÜZETÉHEZ

„Hungária” Besztercebánya.

MÄSER-LEMEZBE VÉSTE: WANKÓ
VILMOS. NYOMTÁ: URBÁN ISTVÁN.

BETŰNYVÉDELME

RESZVÉLYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. KERÜLET, ...

II. ÚJDONSÁG II

FŐVÁROSI VIII. KERÜLETI
JÓZSEFVÁROSI KÖR

— VIII., JÓZSEF-KÖRÚT 46 —

CSÜTÖRTÖKI
TALÁLKOZÓ

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI BÉCS

**! Új amerikai
papírvágó gép**

„Heureka“

**Rendkívül tartós és
célszerű szerkezet!
Egyszerű kezelés!!**

Ezen legújabb amerikai minták után szerkesztett papírvágó gép igen egyszerűen kezelhető és *rendkívül olcsó*. Mindazon papírvágó gépek között, melyek eddig könyvnyomdáknak, könyvkötészeknél vagy más vállalatoknál használtaknak, egyik sem nyújthatja azon technikai és gazdasági előnyöket, mint a mi legújabb papírvágógépünk *Heureka*.

Egyszerű!

Célszerű!

Olcsó!

Ezen alapelveket tartottuk a gép megszerkesztésénél mi is szem előtt.

Különleges technikai előnyei:

Nyugodtan álló keskenyvágó készülék, úgy alkalmazva, hogy azért bármily szélességekre is lehessen vágni. *Anélkül, hogy ehhez valami költséges és célszerűtlen külön álló készülék szükséges, 1 és fél cm. keskenységig abszolút biztos és pontos eredmény érhető el. A mi keskenyvágó készülékünkkel a legkisebb papírmennyiség is vágható.*

A **késbeállítás** ezen gépnél igen egyszerű módon, könnyen és *gyorsan* (két csavar segítségével) történik.

Az asztal erősen álló és kérjük megfigyelni:

Csak késállítás! Nem asztalállítás!

miáltal a ferde vágási felületek előfordulása lehetetlen. A gép hátsó szerkezetéről a jobb oldali rész (kb. egyharmad nagyság) igen

könnyen lecsavarható, ha hosszú szalagokat akarunk vágni, míg ellenben rövidebb vágási méretekhez a használandó, igazítható és a legkisebb ter

baloldali szélesebb rész mely egy kis kerékkel könnyű módon kezelhető metű személyek által is.

Gazdasági előnyök:

Minden gépnél a súly is fontos szerepet játszik. A mi papírvágó gépünk, anélkül hogy ez a szerkezet erősségét befolyásolná, minden eddig létező ilyfajta gép között a *legcsekélyebb súlyjal* bír (csak 500 Kg.) és így bármely emeleten is elhelyezhető. A gépnek még egy fontos gazdasági előnye abban rejlik, hogy rendkívül egyszerű kezelése által rengeteg időt megtakaríthatunk és a keskenyvágó készülékkel bármily keskeny szalagok vágása is otthon eszközölhető.

A gépet 66 cm. vágási hosszúságra és 9.5 cm. késmagasságra építjük, mely méretek a mi tapasztalataink szerint legcélszerűtlenek.

A géppel szállítatik: 2 drb öntött acél kés; 6 drb vágó lécs; 2 drb csavarkulcs; 1 darab olajozó.

Az ára felszerelve 720 kor.

**Kedvezményes
fizetési feltételek.**

Magyarországi vezérképviselőt:

KLEIN JÓZSEF, BUDAPEST, VI, Lovag-utca 2. sz.

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

FŐÜZLET: MILLERGASSE 23 ·· BÉCS VI ·· FIÓKÜZLET: BRUNN a. Geb.

TELJES NYOMDABERENDEZÉSEK A LEGELŐNYÖSEBB FELTÉTELEK MELLETT. ·· PRÓBALAPOKAT KIVÁNTATRA INGYEN

KIZÁRÓ ANYAG

Az árak párisi és Haase rendszerre, kor. értékben értendők.

Anyagtörzs	Kizárások		Quadrátok		Térzők	
	5-25 K	több	5-25 K	több	5-25 K	több
1 pont	—	—	4—	3.75	3—	2.90
1 és fél pont .	—	—	3.25	3—	2.40	2.30
2 pont	—	—	1.90	1.85	1.35	1.30
3 pont	—	—	1.70	1.65	1.30	1.25
4 pont	9.50	9.25	1.65	1.60	1.25	1.20
5 pont	4.75	4.70	1.45	1.40	1.20	1.15
6 pont	2.45	2.40	1.35	1.30	1.55	1.50
7 pont	2.15	2.10	1.35	1.30	1.50	1.45
8 pont	1.60	1.55	1.30	1.25	1.45	1.40
9 pont	1.55	1.50	1.25	1.20	1.40	1.35
10 pont	1.50	1.45	1.20	1.15	1.35	1.30
12 pont	1.45	1.40	1.15	1.10	1.25	1.20
Többi törzs . .	1.55	1.50	1.25	1.20	1.20	1.15
	Beosztva		Beosztva		Beosztva	
	1 p. négyzetig		2, 3, 4 cicerorig		8—24 cicerorig	

ÜRÖPTLÖK (Hohlstégek) 2, 3, 4 cic. szélességben és 8—24 cic. hosszúságban 5—25 kilóig kor. 1.15, 25 kilón feül kor. 1.10. Az árak különként és korona-értékben értendők. — 5 kilónál kevesebb kizáró-anyag rendelésénél különként 20 fill. többlet számítunk. A kizáró-anyag magasságai 51 vagy 54 pont, az ára azonban egyenlő. Rendelésnél kérjük a magasságot jelezni.

NAGY RAKTÁR. PONTOS, SZOLID ÖNTÉS. ANYAGUNK CSAK AMERIKAI KÜLÖNLEGESSÉGI GÉPEKEN LESZ ELŐÁLLITVA.

RÉZLÉNIAGYÁR

a legmodernebb segédeszközökkel berendezve úgy, hogy leg-rövidebb idő alatt szállít: Táblázat-, Raster- és Kombinációs-lineákat rézből és ólomból. Zárjeleket, ivatek, köröket és 1 pontos kizáró-anyagot, Barock-lineákat és diszeket rézből.

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI, BÉCS
GALVANO-PLASZTIKA, TÖMÖNTÖDE, MECHANIKAI MŰHELY

VEZÉRKÉPVISELET MAGYARORSZÁG RÉSZÉRE:
KLEIN JÓZSEF ·· BUDAPEST
TELEFON-SZ.: 71-56 NYOMDAI SZAKÜZLET VI., LOVAG-UTCA 2